

Cynllun Rheoli Pysgodfeydd (FMP) Arfaethedig Swtanod Glas Ysgafell y Gogledd

Department
for Environment,
Food & Rural Affairs

DAERA

Department of Agriculture,
Environment and Rural Affairs

An Roinn Talmhaíochta,
Comhshaoil agus Gnóthaí
Tuaithe

Depairtment o' Fairmin,
Environment an' Kintira
Matthers

www.daera-ni.gov.uk

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Scottish
Government
Riaghaltas
na h-Alba

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol.....	4
Talfyriadau	5
Beth yw FMP?	7
Pam FMP ar gyfer swtan glas Ysgafell y Gogledd?	7
Ymgysylltu â Rhanddeiliaid	7
Gweledigaeth	7
Polisiâu	8
Cwmpas	9
Cefndir.....	10
Stoc	10
Lleoliad	10
Pysgodfa.....	12
Asesu Stoc ac MSY.....	14
Tystiolaeth wyddonol	14
Asesiad o Dystiolaeth	15
Rheoli Pysgodfeydd	16
Y strategaeth reoli ar gyfer swtan glas Ysgafell y Gogledd.....	16
Mesurau technegol presennol	17
Gwaith monitro a gorfodi presennol.....	18
Ystyriaethau amgylcheddol	19
Cyngor cadwraeth.....	19
Newid Hinsawdd	25
Polisiâu FMP	29
Polisi 1: Cynaeafu stoc Swtanod Glas Ysgafell y Gogleddyn gynaliadwy, gan gyfrannu at gynnal neu adfer y biomas uwchlaw'r lefel sy'n galluogi i MSY gael ei gynhyrchu	31
Polisi 2: Defnyddio'r dystiolaeth wyddonol orau sydd ar gael i gefnogi penderfyniadau rheoli sy'n gysylltiedig â phennu cyfleoedd pysgota cynaliadwy ..	32
Polisi 3: Monitro dalfeydd swtan glas a sicrhau bod pob dalfa yn cael ei chyfrif yn erbyn cwtâu lle y bo'n bosibl.....	33
Polisi 4: Nodi a chefnogi gweithrediad dulliau rheoli pysgodfeydd sy'n seiliedig ar yr ecosystem sy'n briodol ar gyfer pysgodfeydd swtan glas Ysgafell y Gogledd ..	34
Polisi 5: Cefnogi busnesau pysgota i gyflawni buddion economaidd-gymdeithasol a diwylliannol i gymunedau.....	35
Polisi 6: Lleihau effaith pysgota ar y newid hinsawdd a chefnogi'r diwydiant pysgota i addasu i effeithiau'r newid hinsawdd	36

Gweithredu a Monitro	39
Geirfa	40

Crynodeb Gweithredol

Mae Cynllun Rheoli Pysgodfeydd (FMP) Swtanod Glas Ysgafell y Gogleddyn un o 43 FMP sydd wedi'u nodi yn y [Cyd-ddatganiad ar Bysgodfeydd](#) (JFS). Cafodd ei ddatblygu gan Lywodraeth yr Alban, Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA) a'r Adran Amaethyddiaeth, yr Amgylchedd a Materion Gwledig (DAERA) gyda mewnbwn gan y diwydiant, gwyddonwyr, sefydliadau anllywodraethol (NGOs), a Chyrff Cadwraeth Natur Statudol (SNCBs).

Mae'r FMP hwn yn nodi'r polisïau a'r camau gweithredu ar gyfer rheoli stoc Swtanod Glas Ysgafell y Gogleddar lefelau cynaliadwy, gan sicrhau y gall barhau i chwarae rôl allweddol yn darparu buddion economaidd-gymdeithasol cadarnhaol i'r DU, a phennu hefyd nifer o gamau gweithredu i wella'r dulliau rheoli lle bydd angen hynny.

Mae'r FMP hwn yn berthnasol i swtan glas (*Micromesistius poutassou*) Ysgafell y Gogledd, sy'n cynnwys pysgodfa Swtanod Glas Ysgafell y Gogleddyn nyfroedd y DU sy'n cwmpasu rhanbarthau 2.a, 4, 5.b, 6, 7.a, 7d-h, 7.j, a 12.b ICES.

Yr enw mwy cyffredin ar Swtanod Glas Ysgafell y Gogledd yw swtan glas, ac felly defnyddir y term hwn drwy'r FMP hwn. Mae'r gwaith cyffredinol o reoli'r bysgodfa hon yn cael ei rhannu gyda phartneriaid Gwledydd arfordirol. Mae'n bwysig deall y cyd-destun rhyngwladol hwn wrth ystyried cynaliadwyedd a materion rheoli ehangach. Mae cyfleoedd pysgota ar gyfer swtan glas yn cael eu rheoli gyda dalfeydd mwyaf a ganiateir (TACs). Gall pennu TACS fod yn ffordd effeithiol o reoli pwysau pysgota ar stociau pysgod. Mae TACs a chyd-fesurau rheoli eraill yn cael eu cymeradwyo drwy drafodaethau rhyngwladol sy'n cael eu llywio gan y cyngor gwyddonol gorau sydd ar gael, wrth gydbwyso ffactorau amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd yr un pryd.

Mae swtan glas yn stoc sy'n cael ei dal yn bennaf fel rhan o bysgodfa belagig dan gyfarwyddyd yn nyfroedd y DU a hefyd y tu allan i ddyfroedd y DU. Mae'n stoc o bwys masnachol allweddol yn nyfroedd y DU, gyda gwerth glaniadau fflyd y DU o £25 miliwn yn 2024.

Asesir bod y stoc swtan glas yn cael ei physgota o fewn terfynau biolegol diogel ar hyn o bryd, er bod ei chynaliadwyedd yn dibynnu ar barhau i lynu wrth fesurau rheoli y cytunwyd arnynt ar draws y gwledydd arfordirol sy'n cymryd rhan. Fel stoc â dosbarthiad eang ac sy'n cael ei rheoli ar y cyd, mae'r canlyniadau cyffredinol yn adlewyrchu effaith gronnus gweithgarwch pysgota ar draws nifer o bartïon. Mae'r strategaeth reoli tymor hir y cytunwyd arni rhwng y Gwledydd arfordirol yn darparu fframwaith ar gyfer rheoli cynaliadwy, ond mae ei heffeithiolrwydd yn dibynnu ar weithrediad cyson.

Mae'r FMP hwn yn canolbwyntio ar sicrhau bod pysgodfeydd y DU yn gweithredu'n gyfrifol o fewn y fframwaith rheoli a rennir, wrth gefnogi cydweithrediad rhyngwladol parhaus. Felly, mae'r FMP yn disgrifio gweledigaeth gyda pholisïau a chamau gweithredu sy'n datgan sut y gall rheolwyr barhau i gefnogi dull gweithredu MSY ar gyfer y bysgodfa swtan glas, a phwysleisio meysydd a allai arwain at fireinio dulliau rheoli yn y dyfodol. Ymhlith y meysydd gweithredu mae'r rhai sy'n cefnogi cyflawniad ehangach polisïau yn y JFS ac sy'n cyfrannu at gyflawni'r amcanion yn Neddf 2020.

Talfyriadau

CEFAS – Canolfan Gwyddorau'r Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu

CFP – Polisi Pysgodfeydd Cyffredin

DAERA – Yr Adran Amaethyddiaeth, yr Amgylchedd a Materion Gwledig

Defra – Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig

EBFM – Dull Rheoli Pysgodfeydd sy'n seiliedig ar yr Ecosystem

FMP – Cynllun Rheoli Pysgodfeydd

FMSY – Marwoldeb pysgota sy'n gyson â'r Cynnyrch Cynaliadwy Mwyaf

GES – Statws Amgylcheddol Da

HCR – Rheol Rheoli Cynhaeaf

ICES – Cyngor Rhyngwladol Archwilio'r Môr

IFCA – Awdurdod Pysgodfeydd a Chadwraeth y Glannau

JFS – Cyd-ddatganiad ar Bysgodfeydd

LTMS – Strategaeth Rheoli Tymor Hir

MCRS – Maint Cyfeirio Cadwraethol Lleiaf

MCS – Monitro, Rheoli a Goruchwylio

MPA – Ardal Forol Warchodedig

MSY – Cynnyrch Cynaliadwy Mwyaf

NEAFC – Comisiwn Pysgodfeydd Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd

NGO – Sefydliad Anllywodraethol

PMF – Nodwedd Forol â Blaenoriaeth

REM – Monitro Electronig o Bell

SNCB – Corff Cadwraeth Natur Statudol

SPISDCP – Rhaglen Casglu Data Gwyddonol Diwydiant Pelagig yr Alban

SSB – Biomas Stoc Silio

TAC – Dalfa Fwyaf a Ganiateir

UK MS – Strategaeth Forol y DU

VMS – System Monitro Cychod

Beth yw FMP?

Mae Cynllun Rheoli Pysgodfeydd (FMP) yn ddogfen sy'n cael ei pharatoi a'i chyhoeddi o dan Ddeddf Pysgodfeydd 2020 sy'n nodi polisïau a gynlluniwyd i adfer un neu fwy o stociau o bysgod môr, neu eu cynnal ar lefelau cynaliadwy neu gyfrannu i'w hadfer neu eu cynnal ar lefelau cynaliadwy. Mae'n gynllun gweithredu sy'n seiliedig ar dystiolaeth sy'n cefnogi cyflawni pysgodfeydd cynaliadwy ar gyfer cenedlaethau heddiw a'r dyfodol. Mae FMP yn gynllun strategol y mae'n rhaid ei adolygu ac, os bydd angen, ei ddiwygio o leiaf unwaith bob chwe blynedd. Mae'n nodi gweledigaeth hirdymor ar gyfer y bysgodfa (neu'r pysgodfeydd), ynghyd â'r polisïau a'r ymyriadau rheoli sydd eu hangen yn y tymor canolig i gyflawni'r weledigaeth hon.

Pam FMP ar gyfer swtan glas Ysgafell y Gogledd?

Mae swtan glas (*Micromesistius poutassou*) yn stoc sy'n cael ei dal yn bennaf fel rhan o bysgodfa belagig dan gyfarwyddyd yn nyfroedd y DU a hefyd y tu allan i ddyfroedd y DU. Mae swtan glas o bwys masnachol allweddol yn nyfroedd y DU, gyda gwerth glaniadau fflyd y DU o £25 miliwn yn 2024.

Ymgysylltu â Rhanddeiliaid

Mae'r FMP hwn wedi'i hysbysu gan nifer o fentrau ymgysylltu â rhanddeiliaid. Sefydlwyd gweithgor o fwy na 50 o gyrff y diwydiant, cyrff amgylcheddol a Chyrff Cadwraeth Natur Statudol (SNCB) yn 2023, ac maent wedi cwrdd sawl gwaith i helpu i hysbysu siâp a chynnwys cyffredinol FMP sy'n cael eu harwain gan yr Alban. O ran FMP pelagig yn benodol, cynhaliwyd trafodaeth dros nifer o fisoedd i gasglu safbwyntiau a mewnbwn ychwanegol. Roedd hyn yn rhan o broses o'r enw 'cyn ymgynghoriad'. Fel rhan o'r broses, rhannodd Llywodraeth yr Alban fersiynau drafft o'r FMP pelagig a chasglwyd sylwadau gan rhanddeiliaid mewn gweithdai a gynhaliwyd ym mis Mawrth 2026. Mae gwybodaeth rhanddeiliaid wedi bod yn werthfawr ar gyfer darparu cyd-destun ar gyfer yr FMP, ac ar gyfer datblygu camau gweithredu ystyrlon a fydd yn cefnogi rheolaeth gynaliadwy NSAS yn y dyfodol.

Bydd adborth a dderbyniwyd fel rhan o'r ymgynghoriad cyhoeddus ffurfiol yn helpu i siapio'r ddogfen derfynol.

Gweledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer yr FMP hwn yw bod y bysgodfa Swtan Glas yn nyfroedd y DU yn cael ei rheoli'n gynaliadwy, er mwyn helpu i sicrhau bod stociau'n cael eu cynnal

ar lefelau uwch na'r lefelau biomas sy'n galluogi i'r Cynnyrch Cynaliadwy Mwyaf¹ (MSY) gael ei gynhyrchu.

Mae'r polisïau a'r camau gweithredu yn yr FMP hwn yn nodi sut y bydd hyn yn cael ei gyflawni mewn ffordd sy'n gyson â chyflawniad ehangach yr amcanion pysgodfeydd yn Neddf Pysgodfeydd 2020, y polisïau yn y Cyd-ddatganiad ar Bysgodfeydd (JFS) ac ymrwymïadau deddfwriaethol eraill, ac sy'n gefnogol ohonynt.

Polisïau

Asesir bod y stoc swtan glas yn cael ei physgota o fewn terfynau biolegol diogel ar hyn o bryd, er bod ei chynaliadwyedd yn dibynnu ar barhau i lynu wrth fesurau rheoli y cytunwyd arnynt ar draws y gwledydd arfordirol sy'n cymryd rhan. Fel stoc â dosbarthiad eang ac sy'n cael ei rheoli ar y cyd, mae'r canlyniadau cyffredinol yn adlewyrchu effaith gronnus gweithgarwch pysgota ar draws nifer o bartïon. Mae'r strategaeth reoli tymor hir y cytunwyd arni rhwng y Gwledydd arfordirol yn darparu fframwaith ar gyfer rheoli cynaliadwy, ond mae ei heffeithiolrwydd yn dibynnu ar weithrediad cyson. Felly mae'r FMP hwn yn canolbwyntio ar sicrhau bod pysgodfeydd y DU yn gweithredu'n gyfrifol o fewn y fframwaith rheoli a rennir hwnnw, a chefnogi cydweithrediad rhyngwladol parhaus yr un pryd.

Oherwydd bod tystiolaeth ddigonol ar gael i asesu'r MSY, rhaid i'r FMP gynnwys polisïau a chamau gweithredu sydd o leiaf yn cyfrannu at adfer neu gynnal y stoc ar MSY. Yn ogystal, yn unol ag adran 5.4 y JFS, mae cysylltiad uniongyrchol rhwng dyluniad a strwythur FMP a'r amcanion pysgodfeydd a nodwyd yn adran 5.4.2 ond a allai hefyd fynd i'r afael â materion ehangach rheoli pysgodfeydd, yn dibynnu ar nodau neu dargedau penodol pob cynllun a gallent gyfrannu at un neu fwy o'r amcanion pysgodfeydd sy'n weddill.

Er mwyn sicrhau bod y bysgodfa swtan glas yn nyfroedd y DU yn cael ei rheoli'n effeithiol yn parhaus, mae'r FMP yn nodi chwe pholisi sy'n canolbwyntio ar flaenoriaethau rheoli domestig a rhyngwladol. Mae pob polisi yn disgrifio'r canlyniad y gweithir tuag ato, a'r camau gweithredu a fwriadwyd i gefnogi cyflawni'r canlyniadau hynny.

Mae'r polisïau hyn yn destun ystyriaeth yr ymgynghoriad a byddant yn cael eu blaenoriaethu i sicrhau allbynnau realistig a mesuradwy. Cawsant eu llunio i fodloni gofynion adran 6(3)(a) Deddf 2020 (polisi 1) a'r polisïau a nodir yn y JFS (polisïau 2, 3, 4, 5 a 6).

Ar gyfer pob polisi, mae'r cynllun yn nodi:

- rhesymeg;
- camau gweithredu parhaus, tymor byr a thymor hwy;
- sut mae'r camau gweithredu yn cefnogi cyflawniad yr amcanion pysgodfeydd.

¹ Mae Deddf Pysgodfeydd 2020 yn diffinio'r Cynnyrch Cynaliadwy Mwyaf (MSY) fel y cynnyrch cydbwysedd damcaniaethol uchaf y gellir ei gymryd yn parhaus ar gyfartaledd o stoc forol o dan amodau amgylcheddol presennol heb effeithio'n sylweddol ar y broses atgenghedlu

Trafodir y dangosyddion perfformiad ar gyfer yr FMP yn agos at ddiwedd y ddogfen hon.

Chwe pholisi'r FMP hwn yw:

- Polisi 1: Cynaeafu'r stoc swtan glas yn gynaliadwy, gan gyfrannu at adfer a chynnal y biomas uwchlaw'r lefel sy'n galluogi i MSY gael ei gynhyrchu
- Polisi 2: Defnyddio'r dystiolaeth wyddonol orau sydd ar gael i gefnogi penderfyniadau rheoli sy'n gysylltiedig â phennu cyfleoedd pysgota cynaliadwy
- Polisi 3: Monitro dalfeydd swtan glas a sicrhau bod pob dalfa yn cael ei chyfrif yn erbyn cwtâu lle y bo'n bosibl
- Polisi 4: Nodi a chefnogi gweithrediad dulliau rheoli pysgodfeydd sy'n seiliedig ar yr ecosystem sy'n briodol ar gyfer pysgodfeydd swtan glas.
- Polisi 5: Cefnogi busnesau pysgota i gyflawni buddion economaidd-gymdeithasol a diwylliannol i gymunedau
- Polisi 6: Lleihau effaith pysgota ar y newid hinsawdd a chefnogi'r diwydiant pysgota i addasu i effeithiau'r newid hinsawdd

Cwmpas

Mae'r FMP hwn yn gysylltiedig â swtan glas (*Micromesistius poutassou*) sy'n cynnwys y bysgodfa swtan glas yn nyfroedd y DU sy'n cwmpasu rhanbarthau 2.a, 4, 5.b, 6, 7.a, 7d-h, 7.j, a 12.b ICES.

Mae Deddf 2020 yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod, neu'r awdurdodau perthnasol, baratoi a chyhoeddi FMP yn unol â'r rhestr a'r amserlen sydd wedi'u cynnwys yn y JFS.² Yr awdurdodau perthnasol ar gyfer yr FMP hwn yw'r Adran Amaethyddiaeth, yr Amgylchedd a Materion Gwledig (DAERA), Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (Defra), Llywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban.³ Mae'r cynllun wedi'i baratoi a'i gyhoeddi ar y cyd gan yr awdurdodau perthnasol at ddibenion Deddf 2020. Fel yr awdurdod trefnu, mae Llywodraeth yr Alban wedi cydlynu'r gwaith o baratoi a rheoli'r cynllun hwn ar ran yr awdurdodau perthnasol eraill.⁴

² Llywodraeth y DU (2022) [Cyd-ddatganiad y DU ar Bysgodfeydd](#). Mae'r amserlenni wedi'u diweddarw wedi'u nodi yn Atodiad A sydd wedi'i ddiweddarw (diwygiwyd Rhagfyr 2024)

³ Rhoddir y diffiniad ar gyfer "awdurdod" yn Atodiad A (t. 55) Cyd-ddatganiad y DU ar Bysgodfeydd, sef: "**Yr awdurdod neu awdurdodau sy'n gyfrifol am baratoi a chyhoeddi'r cynllun**": Yr awdurdod neu awdurdodau sy'n gyfrifol am baratoi a chyhoeddi'r cynllun. Gall hyd at bedwar awdurdod polisi pysgodfeydd fod yn gweithredu ar y cyd mewn cynllun".

⁴ Mae'r diffiniad ar gyfer "awdurdod trefnu" yn Atodiad A (t. 55) y JFS, sef: - "**Awdurdod Trefnu**: Yr awdurdod polisi pysgodfeydd fydd yn trefnu'r gwaith o baratoi a rheoli'r cynllun ar ran yr awdurdodau polisi pysgodfeydd eraill sy'n gweithredu ar y cyd."

Cefndir

Stoc

Mae swtan glas yn benfras benthopelagig bychan niferus sydd wedi'u dosbarthu'n eang yn rhan ddwyreiniol Gogledd yr Iwerydd. Mae unigolion yn trigo ar y llethr a'r ysgafell gyfandirol ac fel arfer o ddyfnder o 150 m i fwy na 1000 m, er bod y rhywogaethau i'w canfod yn fwyaf cyffredin ar 100 – 600 m. Mae'r crynoadau mwyaf o unigolion i'w canfod ar hyd ymyl yr ysgafell gyfandirol yn yr ardaloedd i'r gorllewin o Ynysoedd Prydain ac ar wastadedd Banc Rockall, er bod y stoc yn bresennol hefyd ym mhob un bron o'r ardaloedd rheoli eraill rhwng Môr Barents a Chulfor Gibraltar ac i'r gorllewin i Fôr Irminger. Mae swtan glas yn cyrraedd aeddfedrwydd yn 2-3 mlynedd oed a gallent dyfu i uchafswm hyd o 50 cm.

Mae swtan glas yn gigysol yn bennaf, gan fwydo ar gramenogion fel ewffawsiadau a chril, seffalopodau, a physgod llai (penfreision eraill yn bennaf fel y penfras). Yn eu tro, mae'r swtan glas yn rhywogaeth ysglyfaeth allweddol i weoedd bwyd Gogledd yr Iwerydd ac maent yn rhan bwysig o ddeiet stoc fasnachol fel y cegddu, penfras, macrell a thiwna asgell las.

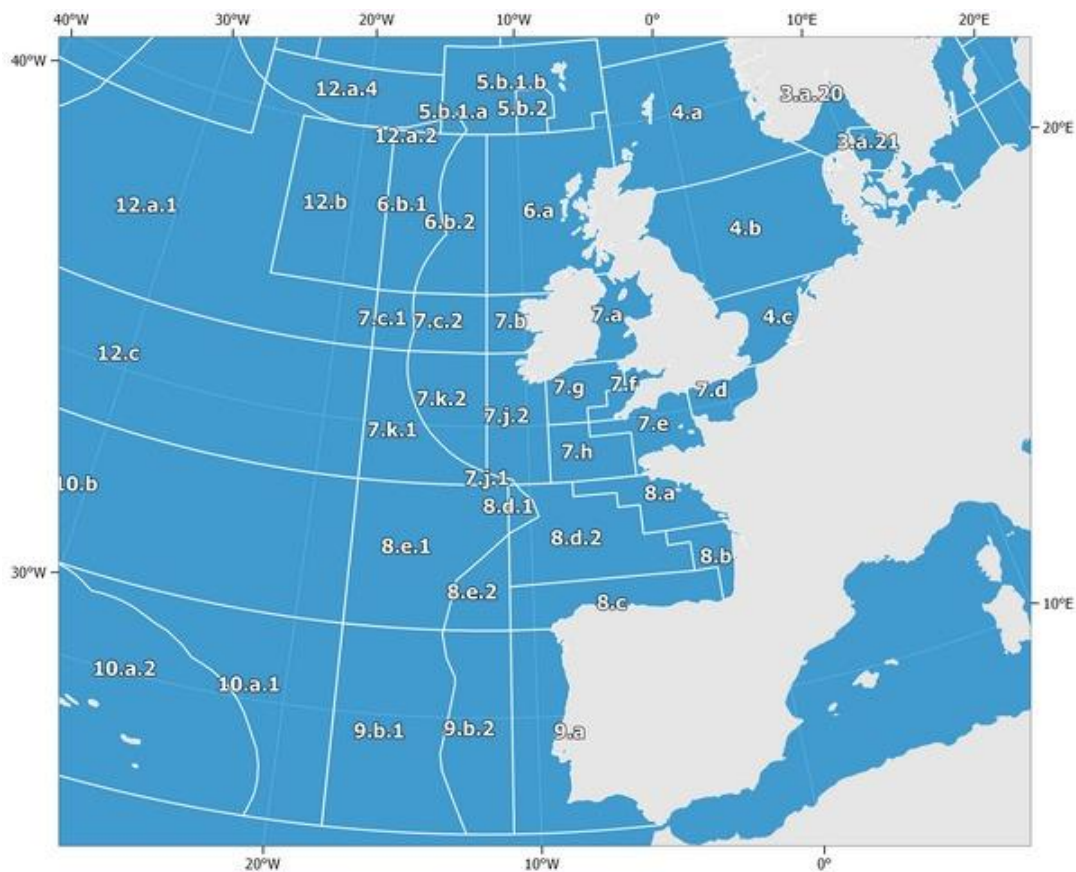
Mae oedolion yn ymgymryd â thaith fudo hir bob blwyddyn rhwng y mannau bwydo a silio. Mae swtan glas yn ymgynnull i silio mewn dyfroedd dwfn i'r gorllewin o'r DU, Iwerddon ac Ynysoedd Ffaro yn ystod y gaeaf a'r gwanwyn. Mae'r rhan fwyaf o weithgarwch silio yn digwydd rhwng mis Mawrth ac Ebrill, ar hyd ymyl y silff a'r glannau i'r gorllewin o Ynysoedd Prydain. Mae pysgod ifanc yn doreithiog mewn sawl ardal, a chredir bod y brif ardal feithrin ym Môr Norwy.

Mae pysgodfa dreillio belagig y DU yn targedu swtan glas yn ystod cyfnodau silio oddi ar yr ysgafell gyfandirol o Iwerddon a thua'r gogledd.

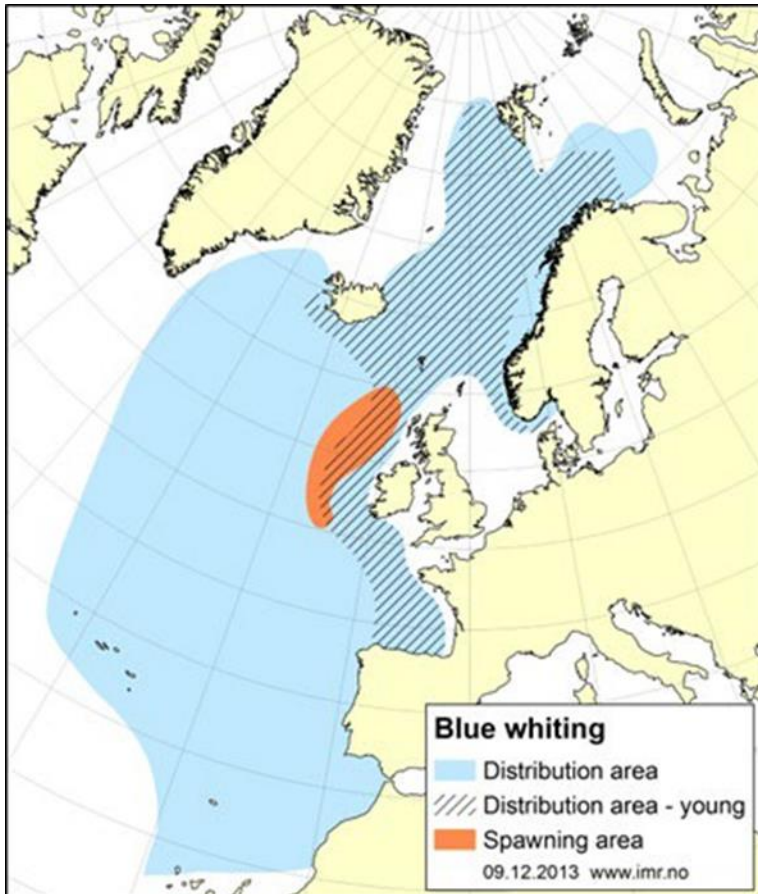
Mae hunaniaeth stoc y stoc swtan glas (Is-ardaloedd 1–9, 12, a 14 ICES) yn bwnc trafod parhaus oherwydd mae astudiaethau morffolegol, ffisiolegol, a geneteg yn awgrymu bodolaeth dwy stoc sy'n gallu cyd-ddigwydd yn yr ardal silio i'r gorllewin o Ynysoedd Prydain (ICES, 2012). Fodd bynnag, at ddiben yr asesiad stoc, mae'r boblogaeth swtan glas yn cael ei hystyried fel stoc unigol ar hyn o bryd gan ICES.

Lleoliad

Mae'r stoc fiolegol i'w chanfod yn is-ardaloedd 1-9, 12, a 14 ICES (Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd a dyfroedd cyfagos). Mae'r FMP hwn yn berthnasol i ddyfroedd y DU yn rhanbarthau 2.a, 4, 5.b, 6, 7.a, 7d-h, 7.j, a 12.b ICES yn unig. At ddibenion rheoli, mae un ardal Dalfa Fwyaf a Ganiateir (TAC) yn nyfroedd y DU, sy'n cael ei dynodi gan god WHB/1X14 ICES.

Ffigur 1: Map cyffredinol o ardaloedd ICES

Ffigur 2: Dosbarthiad swtan glas yng Ngogledd yr Iwerydd. (Ffynhonnell: www.imr.no)

[Blue whiting] **Swtan Glas**

[Distribution area] Ardal Dosbarthiad

[Distribution area – young] Ardal Dosbarthiad – ifanc

[Spawning area] Ardal silio

Pysgodfa

Dechreuodd yr arferiad o bysgota swtan glas yn y 1970au, gyda phwysigrwydd y rhywogaeth yn cynyddu i ddiwydiannau pysgota gwledydd yng ngogledd Ewrop, gan gynnwys Rwsia, gyda chyfanswm y dalfeydd yn rhagori ar 1 filiwn o dunelli o 1998 i 2008. Mae pysgodfa dreillio belagig y DU yn targedu swtan glas yn ystod y cyfnod silio ac ar ôl y cyfnod silio oddi ar yr ysgafell gyfandirol o Iwerddon a thua'r gogledd. Mae'r ffigurau yn yr FMP hwn yn canolbwyntio yn bennaf ar gychod pysgota y DU, oherwydd mai ar gyfer y cychod hyn y mae gennym ddata cywir.

Mae pysgota am swtan glas yn nyfroedd y DU yn digwydd yn bennaf fel rhan o bysgodfa belagig dan gyfarwyddyd sy'n targedu pysgod sy'n silio ac ar ôl iddyn nhw silio. Daliwyd tua 87% o gyfanswm y dalfeydd yn 2024 yn ystod y ddau chwarter cyntaf, gyda'r mwyafrif yn cael eu dal ar hyd llethrau ysgafell Gorllewin Ewrop ac o amgylch Ynysoedd Ffaro. Daliwyd niferoedd llai ym Môr Norwy, Ffos Norwy, Cafn Rockall ac ar hyd arfordir Sbaen a Phortiwgal.

Yn y DU, mae'r swtan glas yn cael eu targedu gan fflyd belagig yr Alban yn bennaf, sy'n cynnwys 21 o gychod pelagig mawr sy'n defnyddio treillrwydi pelagig, ond mae tua hanner y rhain yn ymwneud â threillrwydi'r bysgodfa wrth dargedu swtan glas. Yn 2024, roedd cychod o'r Alban yn cynrychioli 95% o'r ddalfa, ac roedd cychod o Ogledd Iwerddon yn cynrychioli'r 5% sy'n weddill. Swm enwol a ddaliwyd gan gychod o Loegr yn ardal 7.j. Ni phriodolwyd unrhyw ddalfa/swm enwol i longau wedi'u cofrestru yng Nghymru. Gall cychod ddal mwy na 1,000 tonnall o bysgod fesul taith bysgota. Mae dadansoddiad o ddata pysgodfeydd y DU yn dangos bod bron yr holl swtanod glas yn cael eu dal gan ddefnyddio treillrwydi, gyda llai na 0.001% yn cael eu glanio gan ddefnyddio dulliau eraill bob blwyddyn.

O ystyried natur dymhorol pysgodfeydd pelagig, gyda gwahanol stociau'n cael eu targedu ar wahanol adegau o'r flwyddyn, bydd cychod sy'n targedu swtan glas hefyd yn targedu stociau pelagig eraill hefyd ar adegau eraill yn y flwyddyn, ac mae'r rhain yn ddarostyngedig i FMP gwahanol.

Er bod y stociau pelagig yn wahanol, mae'r dull o bysgota yr un fath ar y cyfan, gyda llawer o'r un nodweddion, ac felly bydd llawer o'r polisiâu a'r camau gweithredu yn yr FMP yn debyg hefyd.

Rhennir y defnydd o swtan glas sy'n cael eu dal gan gychod o'r DU rhwng bwyd i'w fwyta gan bobl a dibenion diwydiannol. Mae cyfran sylweddol o'r ddalfa swtan glas yn mynd tuag at flawd pysgod ac olew.

Rhwng 2018 a 2024, roedd swtanod glas yn cael eu dal yn gyfan gwbl bron gan gychod targedu pelagig, a oedd yn cynrychioli dros 99% ar gyfartaledd o gyfanswm y ddalfa o fewn yr ardaloedd a gwmpesir gan y FMP hwn.

Rhwng 2018 a 2024, cafodd 78% o laniadau cychod o'r DU o swtanod glas Ysgafell y Gogledd eu dal yn ardal 6.a ICES, gyda'r 22% sy'n weddill yn cael eu dal yn ardal 6.b.⁵ Daliwyd symiau enwol yn yr ardaloedd ICES eraill sydd wedi'u cwmpasu gan yr FMP hwn.

Tabl 1: Glaniadau swtanod glas Ysgafell y Gogledd gan gychod y DU, 2018 i 2024

Glaniadau	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gwerth Glaniad (£ mil)	6,820	6,570	8,680	14,010	3,620	15,760	25,070
Tunelledd	31,717	30,897	19,716	47,813	21,671	69,619	66,870
Pris fesul tonnall (£)	215	213	440	293	167	226	375

Roedd gwerth glaniad, tunelledd a phris swtanod glas fesul tonnall gan gychod y DU yn gyson yn 2018 a 2019, gyda thua 31,000 tonnall yn cael eu glanio am werth o tua £6.7 miliwn a phris fesul tonnall (PPT) o tua £214. Yn 2020, yn sgil gostyngiad mewn

⁵ Mae'r ffigurau a ddefnyddiwyd yn yr adroddiad hwn yn dangos cyfanswm y glaniadau o swtanod glas gan gychod y DU, o ddyfroedd unrhyw wlad sydd wedi'i chynnwys yn rhanbarthau 2.a, 4, 5.b, 6, 7.a, 7d-h, 7.j, a 12.b ICES.

tunelledd i 19,700 tonnelli, a chynnydd PPT i £440, gwelwyd y gwerth yn cynyddu i £8.7 miliwn. Yn 2021 gwelwyd cynnydd pellach yng ngwerth glaniad, hyd at £14 miliwn, wedi'i ysgogi gan gynnydd yn y tunelledd a laniwyd (47,800 tonnelli). Yn 2022 gwelwyd gostyngiad yn y tunelledd (21,600 tonnelli) a'r gwerth glaniad (£3.6 miliwn) a PPT (£167). Ers hynny, mae tunelledd, gwerth glaniad a'r PPT wedi cynyddu, ac yn 2024 glaniwyd 66,900 tonnelli am werth o £25 miliwn am bris o £375 fesul tonnelli.

Mae'r rhan fwyaf o swtanod glas ysgafell y Gogledd sy'n cael eu dal yn y DU yn cael eu glanio y tu allan i'r DU. Yn Peterhead, yr unig ardal yn y DU a gyflawnodd unrhyw dunelledd nodedig rhwng 2015 a 2024, daliwyd 27% ar gyfartaledd o gyfanswm y tunelledd a ddaliwyd gan fflyd y DU. Er y glaniwyd 98% o werth Swtanod Glas Ysgafell y Gogledd laniwyd yn y DU, roedd Peterhead ond yn cynrychioli 1% o gyfanswm y gwerth a laniwyd yn y porthladd.

Denmarc oedd y gyrchfan lanio fwyaf poblogaidd y tu allan i'r DU, gan ddal 37% o ddalfa swtan glas Ysgafell y Gogledd. Roedd cyfartaledd o 23% yn Iwerddon, a 10% yn yr Iseldiroedd. Glaniwyd symiau llai yn Norwy, Gwlad yr Iâ ac Ynysoedd Ffaro.

Ar gyfer y grwpiau fflyd pysgod môr⁶ sy'n dal swtan glas Ysgafell y Gogledd, mae'r stoc yn cynrychioli tua 3% o werth y cyfanswm a laniwyd. Mae 99% o swtanod glas Ystafell y Gogledd yn cael eu dal gan y fflyd pelagig dros 40m.

Ar y cyfan, mae pysgodfeydd pelagig yn cael eu dosbarthu fel pysgodfa gymharol 'lân', sy'n golygu bod problemau gyda thaflu pysgod a sgil-ddalfeydd yn cael eu hystyried yn fach iawn. Fodd bynnag, o ystyried gallu cychod treillio pelagig i ddal helfeydd â thunelledd uchel, byddai effaith unrhyw daflu, cam-adrodd neu lithro dalfa, pe byddent yn digwydd, yn cael ei hystyried yn uchel. Mae cyflwyno dull Monitro Electronig o Bell (REM) yn nyfroedd yr Alban, lle mae'r rhan fwyaf o bysgota pelagig yn digwydd yn y DU, yn darparu lefel uwch o hyder ac yn sicrhau bod offer effeithiol ar waith i atal a chanfod unrhyw weithgarwch anghyfreithlon. Mae Defra hefyd yn gweithio tuag at gyflwyno REM yn nyfroedd Lloegr.

Asesu Stoc ac MSY

Tystiolaeth wyddonol

Fel y nodir yn Adran 3.2 y JFS, mae'r DU yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer rheoli pysgodfeydd, gan ddefnyddio'r dystiolaeth wyddonol orau sydd ar gael. At ddiben rheoli stoc a phennu TAC, mae hyn yn dueddol o ganolbwyntio ar ddefnyddio cyngor gan ICES, er y gellir defnyddio ffynonellau gwybodaeth eraill, gan gynnwys data o'r diwydiant pysgota pelagig drwy'r rhaglen cyd-samplu hefyd.

⁶ [Amcangyfrifon Fflyd Economaidd ac Offer Ymholiadau Fflyd y DU - Adroddiad Methodoleg — Pysgod Môr](#)

Mae ICES yn darparu cyngor blynyddol ar gyfer dal swtan glas Ysgafell y Gogledd. Defnyddir gwahanol fodelau ar gyfer asesu a darparu cyngor, sy'n ddibynnol ar argaeledd ac ansawdd data ac ansicrwydd. Mae'r math o asesiad wedi'i gategoreiddio o 1 (ansoddol/dadansoddol) i 6 (data ar sgil-ddalfeydd yn unig). Yna rhoddir y cyngor yn seiliedig ar egwyddorion MSY, gan gynnwys dulliau wedi'u cyfyngu gan ddata (procsi MSY), a/neu ddilyn dull gweithredu rhagofalus. Mae swtanod glas yn stoc Categori 1, ac felly ystyrir bod data oedran llawn sydd wedi'i strwythuro yn ôl maint ar gael i lunio asesiad, a bod pwyntiau cyfeirnod MSY ar gael i ddarparu fframwaith ar gyfer camau rheoli.

Mae ymarferion meincnodi yn ddull a ddefnyddir gan ICES i werthuso tystiolaeth a dulliau gwyddonol presennol a newydd a, phan fyddant yn berthnasol, eu defnyddio yn y broses asesu stoc. Maent yn rhan o'r broses gwelliannau parhaus sy'n sicrhau bod cyngor ICES yn seiliedig ar y dystiolaeth wyddonol orau sydd ar gael. Cwblhaodd ICES broses meincnodi asesiad ar gyfer swtanod glas Ysgafell y Gogledd yn 2016, a disgwylir i'r broses feincnodi nesaf gael ei chynnal yn 2027.

Asesiad o Dystiolaeth

Casglwyd y dystiolaeth ganlynol o adroddiad diweddaraf gweithgor asesu ICES (ICES 2024)⁷.

Fel y nodwyd uchod, mae swtanod glas Ysgafell y Gogledd yn stoc sydd â swm uchel o ddata ar gael amdani. Ar sail hyn, mae tystiolaeth wyddonol ddigonol ar gael er mwyn i'r awdurdodau polisi pysgodfeydd perthnasol wneud asesiadau MSY blynyddol o stoc swtan glas Ysgafell y Gogledd.

Ceir recriwtio afreolaidd o swtan glas, gyda blynyddoedd ysbeidiol o recriwtio da iawn, wedi'u rhyngosod gan gyfnodau recriwtio isel. O ganlyniad, mae biomas yn amrywio'n sylweddol. Roedd recriwtio (oedran 1) ar ei uchafbwynt hanesyddol rhwng 2021 a 2022, er ei fod wedi gostwng yn ôl i lefelau mwy normal ers hynny. Roedd Biomas Stoc Silio (SSB) ar duedd ar i fyny rhwng 2022 a 2024, er iddo ostwng yn 2025. Fodd bynnag, mae SSB wedi aros uwchlaw $B_{trigger}$ MSY ers 1997. Ar adeg ysgrifennu'r FMP hwn, mae'r pwysau pysgota yn uwch na F_{msy} . Mae hyn yn bennaf oherwydd diffyg trefniant rhannu cwota rhwng y Gwledydd arfordirol perthnasol.

Ers 2021, mae'r Strategaeth Reoli Tymor Hir (LTMS) ar gyfer swtan glas⁸ y cytunwyd arni rhwng y DU, yr UE, Ynysoedd Ffaro, Gwlad yr Iâ a Norwy yn ategu'r cyngor ar ddalfeydd, asesiad a'r dystiolaeth ehangach ar y stoc. Ers 2018, mae cyngor ar ddalfeydd yn ystod y cyfnod hwn wedi amrywio rhwng 0.75 ac 1.5 miliwn o dunelli. Mae ICES hefyd yn darparu'r ddalfa sy'n cyfateb â dull gweithredu MSY fel senario amgen.

⁷ ICES. 2024. Swtanod glas (*Micromesistius poutassou*) yn is-ardaloedd 1-9, 12, a 14 (Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd a dyfroedd cyfagos.). Yn Adroddiad Pwyllgor Cynghori ICES, 2024. Cyngor ICES 2024, whb.27.1-91214. <https://doi.org/10.17895/ices.advice.25019714>

⁸ [LTMS a gytunwyd ar gyfer swtan glas](#)

Rheoli Pysgodfeydd

Y strategaeth reoli ar gyfer swtan glas Ysgafell y Gogledd

Yn y JFS, mae awdurdodau polisi pysgodfeydd y DU yn cyflwyno uchelgais gyffredin i 'sicrhau bod ein pysgodfeydd môr a dyframaeth ledled y DU yn cael eu rheoli'n gynaliadwy at safon byd, a chwarae ein rhan i gefnogi'r gwaith o gyflawni hynny drwy'r byd'. Mae'r JFS hefyd yn datgan, 'Fel rhan o fod yn Wlad arfordirol annibynnol, bydd yr awdurdodau polisi pysgodfeydd yn gweithio gyda'i gilydd i gefnogi sector pysgota a dyframaethu bywiog, proffidiol a chynaliadwy, gydag amgylchedd morol iach sy'n gallu gwrthsefyll y newid yn yr hinsawdd yn sail iddo.' Mae'r uchelgeisiau hyn yn cael eu rheoli yn unol â nifer o ysgogwyr polisi domestig a rhyngwladol, sy'n gorfodi camau i ystyried a lliniaru ar gyfer effeithiau amgylcheddol andwyol ehangach gweithgarwch pysgota.

Yn nyfroedd y DU, rheolir pysgodfeydd yn unol â deddfwriaethau pysgodfeydd y DU (er enghraifft Deddf 2020, deddfwriaethau eilaidd y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig) ac amodau trwydded lle y bo'n briodol.

Cynhelir y gwaith o reoli'r bysgodfa yn y DU yn y cyd-destun trosfwaol hwn. Mae swtanod glas yn stoc sy'n cael ei rheoli ar y cyd â Gwledydd arfordirol eraill. Mae cyfleoedd cwota yn cael eu cytuno rhwng y DU, yr UE, Norwy, Ynysoedd Ffaro a Gwlad yr Iâ. Mae'r dull o gynnal trafodaethau'r Gwledydd arfordirol yn dilyn yr egwyddorion ar gyfer trafodaethau rhyngwladol a nodwyd yn y JFS.

Ar ôl i'r Gwledydd arfordirol gytuno ar y TAC, mae'n cael ei gyflwyno yng Nghofnod Cytunedig yr ymgynghoriadau. Fodd bynnag, nid oes cytundeb cynhwysfawr presennol rhwng y Gwledydd arfordirol ar sut y dylid rhannu'r TAC rhwng y Partïon, felly mae cyfrannau'n cael eu gosod yn unochrog gan bob Parti sydd, o'u cyfuno, wedi creu cyfanswm o fwy na 100% yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae trafodaethau'n parhau rhwng Gwledydd arfordirol i fynd i'r afael â'r mater hwn trwy sefydlu trefniant rhannu newydd. Mae trefniant rhannu cynhwysfawr rhwng yr holl Wledydd arfordirol yn bwysig ar gyfer sicrhau cynaliadwyedd hirdymor y stoc ac mae'n gam gweithredu a nodir yn yr FMP hwn. Gellir cyfyngu ar ddalfeydd y partïon pysgota ar gyfer y stoc hon (Yr Ynys Las a Ffederasiwn Rwsia) drwy fesur y cytunwyd arno drwy Gomisiwn Pysgodfeydd Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd (NEAFC). Byddwn yn parhau i hyrwyddo dull gweithredu gwyddonol ac sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer rheoli'r stoc hon.

Yn dilyn trafodaethau teirochrog blynyddol, cyhoeddir cyfran y DU o TAC yn y ddogfen Pennu Cwota y DU gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 23 Deddf 2020.⁹ Yn dilyn hyn, rhennir cwota y DU rhwng pedair Gweinyddiaeth Pysgodfeydd y DU yn unol â Rheolau Rheoli Cwota y DU.¹⁰ Mae pob un o Weinyddiaethau

⁹ Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (2024) [Cyfleoedd pysgota i gychod pysgota Prydain](#).

¹⁰ Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (2024) [Rheolau Rheoli Cwota y DU](#).

Pysgodfeydd y DU yn dyrannu ei chyfran o'r cwota a rannwyd i gychod/trwyddedau o dan eu gweinyddiaeth, yn unol â'u dull rheoli cwota¹¹ ac Adran 25 Deddf Pysgodfeydd 2020. Gellir trosglwyddo cwotâu, er enghraifft, gellir eu cyfnewid rhwng y grwpiau rheoli sy'n cynrychioli cychod pysgota y DU neu eu cyfnewid gyda'r UE.

Roedd yr LTMS¹² cytunedig yn pennu Rheol Rheoli Cynhaeaf (HCR) yn unol â phwyntiau cyfeirio MSY, ac ystyriwyd ei bod yn rhagofal gan ICES. Fodd bynnag, mae ICES hefyd wedi rhybuddio, oherwydd bod Partïon wedi rhagori ar y TAC a'r F_{MSY} y cytunwyd arnynt, efallai na fydd gweithrediad presennol yr LTMS yn rhagofal mwyach. Nododd cofnod cytunedig Gwledydd arfordirol 2025 ar gyfer swtanod glas bod ICES o'r farn bod yr LTMS yn gyson â'r dull rhagofalus ar yr amod eu bod yn parhau i ddilyn y cyngor. Nododd hefyd y dylid bod wedi adolygu'r strategaeth hirdymor ar gyfer swtanod glas ar ôl pum mlynedd. Cytunodd y Gwledydd arfordirol fod angen cydlynu'r adolygiad hwn â chynlluniau ar gyfer meincnodi yn ICES, ac y bydd y Partïon sy'n trafod yn dychwelyd at y mater unwaith y bydd y meincnodi wedi'i gwblhau ar gyfer swtanod glas. Cynlluniwyd yr LTMS i wella sefydlogrwydd dalfeydd rhwng blyneddau gan sicrhau cynnyrch uchel a chadw'r risg i'r stoc ar lefel isel dros y tymor hir.

Mesurau technegol presennol

Mae'r holl weithgarwch pysgota yn nyfroedd y DU yn cael eu rheoli drwy ystod o fesurau technegol. Yn hanesyddol, roedd y mesurau technegol hyn ar ffurf rheoliadau cadwraeth technegol a oedd wedi'u hysgrifennu yn neddfwriaethau'r Polisi Pysgodfeydd Cyffredin a thrwy weithredoedd dirprwyedig amrywiol yr Undeb Ewropeaidd, a ddargedwir yng nghyfreithiau'r DU yn awr ar ôl i'r DU adael yr Undeb Ewropeaidd (UE), a elwir yn 'gyfreithiau a gymhathwyd'. Ar ôl i'r DU adael yr UE, mae gan Lywodraeth y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig bwerau amrywiol sydd ar gael iddynt i gyflwyno mesurau technegol newydd, er enghraifft drwy ddefnyddio amodau trwydded, neu drwy ddeddfwriaethau eilaidd o dan Ddeddf 2020 neu gyfreithiau perthnasol eraill y DU.

Mae mesurau technegol yn dueddol o fod yn berthnasol i grwpiau penodol o gychod neu fathau o bysgod, ac felly gallant fod yn debyg iawn. Mae hyn yn golygu bod y mesurau technegol sydd ar waith i gefnogi defnydd cynaliadwy o'r stoc swtanod glas yn debygol o fod yn debyg i'r rhai sydd ar waith i reoli pysgodfeydd pelagig eraill.

Mae'r ardal pysgota am swtanod glas wedi'i gwasgaru'n eang, yn ofodol ac yn dymhorol: o ganlyniad, mae'r dirwedd reoleiddio yn gymhleth oherwydd bod swtanod glas yn ymddangos mewn gwahanol awdurdodaethau ac felly gallai rheolau gwahanol fod ar waith.

Ymhlith y [mesurau technegol](#)¹³ presennol sydd ar waith yn nyfroedd y DU i sicrhau defnydd cynaliadwy o'r stoc swtanod glas mae:

¹¹ Rheolau rheoli cwotâu ar wahân a bennwyd gan [Lywodraeth yr Alban](#), [Defra](#) a [DAERA](#).

¹² [Rheoli stociau pysgod a rennir: cofnodion cytunedig gwledydd arfordirol 2026 - gov.scot](#)

¹³ Mae'r mwyafrif o'r mesurau technegol sy'n berthnasol i gychod pysgota wedi'u nodi yn neddfwriaeth y Polisi Pysgodfeydd Cyffredin a basiwyd gan y Senedd Ewropeaidd yn 2013, a ddiweddarwyd yn 2019, ac a gymathwyd yng nghyfreithiau'r DU wrth i'r DU adael yr Undeb Ewropeaidd. Mae [Rheoliad](#)

- Meintiau Cyfeirio Cadwraethol Lleiaf (MCRS) (sy'n atal pysgotwyr rhag targedu pysgod sy'n rhy fach drwy sicrhau mai dim ond pysgod dros y MCRS y gellir eu gwerthu i'w bwyta gan bobl),
- Meintiau rhwyll a strwythur rhwydi pysgota gofynnol (sy'n gosod safon ofynnol gyda'r bwriad o leihau dalfeydd pysgod islaw'r MCRS a sicrhau bod gweithrediadau pysgota yn fwy effeithlon ac effeithiol yn gyffredinol),
- Mae deddfwriaethau domestig eraill yn datgan bod yn rhaid i bob dalfa o rywogaethau â chwota, ac sy'n cynnwys pob dalfa o dan MCRS gael eu glanio a'u cyfrif yn erbyn y cwota oni fydd eithriadau yn berthnasol.

Mae manylion pellach am fesurau technegol ar gael ar dudalen gwe rheolau a rheoliadau Cadwraeth Dechnegol a Goblygiadau Glanio Llywodraeth y DU.¹⁴

Gwaith monitro a gorfodi presennol

Mae gan reoliadau pysgodfeydd nifer o ddibenion, gan gynnwys atal gweithredoedd sy'n cael effaith andwyol ar gynaliadwyedd yr amgylchedd morol. Mae awdurdodau polisi pysgodfeydd yn canolbwyntio ar leihau'r prif risgiau o ran diffyg cydymffurfiaeth â'r rheoliadau hynny.

Mae awdurdodau gorfodi pysgodfeydd (Cyfarwyddiaeth Forol Llywodraeth yr Alban, yr Adran Amaethyddiaeth, yr Amgylchedd a Materion Gwledig (DAERA), Llywodraeth Cymru a'r Sefydliad Rheoli Morol (MMO) yn yr achos hwn) yn gwneud gwaith gorfodi sydd wedi'i lywio gan wybodaeth, sy'n seiliedig ar risgiau neu sy'n cael ei chaffael drwy oblygiadau rhyngwladol y DU. Mae gorfodi'r rheoliadau perthnasol (domestig a rhyngwladol) yn cyd-fynd â'r canllawiau sy'n berthnasol i reoleiddwyr. Mae yna ystod o asedau ledled y DU sy'n cefnogi hyn, gan gynnwys cychod cydymffurfiaeth, cerbydau awyr goruchwylio, ac mae Canolfan Monitro Pysgodfeydd a swyddogion Gorfodi Morol y DU yn cynnal archwiliadau ffisegol ac yn y swyddfa ar hyd y gadwyn olrhain.

Mae'n ofynnol i gychod pysgota dros 12 metr gynnwys Systemau Monitro Cychod (VMS) cwbl weithredol a chofnodion electronig, sy'n galluogi awdurdodau i fonitro a rheoli gweithgarwch pysgota o bell ac annog mwy o gydymffurfiaeth. Mae deall a gallu monitro a rheoli lle mae gweithgarwch pysgota yn cael ei gynnal yn rhan bwysig o reoli pysgodfeydd, yn arbennig pan fydd cyfyngiadau ardal mewn grym. Mae data lleoliadol cywir a chadarn yn allweddol hefyd ar gyfer hysbysu penderfyniadau cynllunio morol.

Yn ogystal, o 7 Mawrth 2026, rhaid i gychod pysgota pelagig sy'n gweithredu yn nyfroedd yr Alban, a chychod pelagig o'r Alban lle bynnag y maent yn pysgota gynnwys cyfarpar REM. Mae hyn yn helpu i atal a chanfod cychod pysgota rhag gwneud unrhyw weithgarwch pysgota anghyfreithlon. Mae hefyd yn helpu i sicrhau

(EU) 2019/1241 yn nodi'r rheolau ar gyfer cadw stociau pysgod a diogelu ecosystemau morol drwy fesurau pysgota technegol ac mae'n darparu manylion cyfraith y DU wedi'i chymathu.

¹⁴ Llywodraeth y DU (2024) [Rheolau a rheoliadau Cadwraeth Dechnegol a Rhwymedigaeth Glanio o 2022 ymlaen](#).

mwy o hyder yn ansawdd tystiolaeth wyddonol am ddalfeydd pysgod, sy'n bwysig ar gyfer asesu stoc a chynghor ar lefelau pysgota cynaliadwy.

Mae awdurdodau pysgodfeydd y DU yn gweithredu system trwyddedu cychod pysgota yn ogystal â mesurau rheoli ar hyd y gadwyn olrhain o'r cam dal i'r cam gwerthu. Mae'r mesurau hyn yn cynnwys gofynion i gofnodi manylion dalfeydd ar y môr, pwysau'r ddalfa a laniwyd, dogfennau cludo a throsglwyddo ar ôl glanio a nodiadau gwerthiannau gan brynwyr cofrestredig. Mae'r ffrwd ddata gynhwysfawr hon yn galluogi awdurdodau pysgodfeydd i fonitro gweithgarwch pysgota yn effeithiol a chydymffurfio â rheoliadau cenedlaethol a lleol.

Nid yw'r mesurau hyn yn benodol i swtan glas ond maent yn berthnasol ar draws y ffylod pysgota pelagig ehangach. Mae risgiau cydymffurfiaeth yn cael eu hystyried yn y dull rheoli risg trosfwaol a ddefnyddir gan awdurdodau gorfodi pysgodfeydd, a hefyd fel rhan o'r grŵp monitro, rheoli a goruchwyllo rhyngwladol ar gyfer stociau pysgod pelagig yng Ngogledd-ddwyrain yr Iwerydd a byddant yn parhau i gael eu monitro ar sail barhaus. Fel stoc sy'n cael ei rheoli gan Wledydd Arfordirol eraill, mae'n bwysig bod yr FMP hwn yn adlewyrchu'r camau gweithredu priodol a nodwyd drwy'r grŵp monitro, rheoli a goruchwyllo.

Mae camau gweithredu i gynnal y dull monitro a gorfodi presennol wedi'u cynnwys yn y 'Camau Gweithredu' o dan bolisi 3.

Ystyriaethau amgylcheddol

Cyngor cadwraeth

Mae FMP yn ddarostyngedig i ddyletswyddau a gofynion cyfreithiol sy'n gysylltiedig â diogelu'r amgylchedd naturiol sy'n deillio o ddeddfwriaeth fel y Rheoliadau Cynefinoedd, Rheoliadau'r Strategaeth Forol 2010, a Datganiad Polisi Morol y DU, Deddf yr Amgylchedd 2021, Deddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009, a Deddf Forol (Yr Alban) 2010.

Ochr yn ochr â'r gofynion hyn, mae FMP yn ceisio cefnogi ystod o bolisiâu amgylcheddol presennol eraill sy'n canolbwyntio ar wella iechyd ein moroedd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol, adfer bioamrywiaeth forol a mynd i'r afael ag achosion ac effeithiau'r newid hinsawdd. I gefnogi datblygiad polisiâu i geisio diogelu'r amgylchedd naturiol, darparwyd cyngor cadwraeth gan Gyrrff Cadwraeth Natur Statudol (SNCB) ar gyfer yr FMP pelagig wedi'u harwain gan yr Alban.

Mae cyngor a roddwyd i awdurdodau polisi pysgodfeydd gan Gyrrff Cadwraeth Natur Statudol (SNCB) yn rhoi mwy o fanylion am y risgiau sy'n gysylltiedig â physgota am rywogaethau sydd wedi'u cynnwys yn yr FMP pelagig sy'n gysylltiedig â nodweddion gwarchodedig MPA, Nodweddion Morol Blaenoriaeth (PMF) ar gyfer yr Alban a Disgrifwyr Strategaeth Forol y DU. Derbyniwyd cyngor ar y cyd gan JNCC a NatureScot, a gomisiynwyd gan Gyfarwyddiaeth Forol Llywodraeth yr Alban ac sy'n cwmparu dyfroedd yr Alban, ar gyfer FMP pelagig yn nyfroedd yr Alban fel rhan o asesiad unigol. Derbyniwyd cyngor ar y cyd ychwanegol gan Natural England a

JNCC, a gomisiynwyd gan Defra ac a oedd yn cwmpasu dyfroedd Lloegr, ar gyfer fersiwn ddrafft FMP swtanod glas, FMP Mecryll Ysgafell y Gogledd, FMP Pysgod Arian Mawr Môr y Gogledd, FMP Penwaig Môr y Gogledd ac FMP Marchfecryll Môr y Gogledd. Derbyniwyd cyngor hefyd ar gyfer dyfroedd Cymru, a ddatblygwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) mewn cydweithrediad â JNCC, ar gyfer fersiwn ddrafft FMP Swtanod Glas Ysgafell y Gogledd a fersiwn ddrafft FMP Mecryll Ysgafell y Gogledd.

Methodoleg

Datblygodd yr SNCB 'sgôr risg' er mwyn helpu i nodi lle mae effeithiau mwyaf pysgota yn debygol o ddigwydd. Defnyddiwyd graddfa tri phwynt yn y cyngor cadwraeth: risg isel, canolig ac uchel.

- Risg isel – Mae llwybr effaith yn bodoli, ond mae tystiolaeth neu farn arbenigol yn awgrymu bod yr effeithiau yn isel iawn neu'n annhebygol.
- Risg ganolig – Mae gan ryngweithiadau sy'n cael eu graddio fel risg gymedrol effaith dystiolaethol fel arfer neu mae barn arbenigol ynglŷn â risg wirioneddol, ond mae ffactorau fel bylchau yn y dystiolaeth am raddfa'r effaith neu amlygiad i bwysau, mesurau lliniaru presennol, neu anawsterau wrth ddatod ffynonellau effaith, yn ei gwneud yn anodd penderfynu a yw'r risg yn uchel neu'n isel. Nod y dull rhagofalus hwn o asesu risg yw rheoli risgiau a nodwyd yn rhagweithiol wrth gydnabod bylchau yn y ddealltwriaeth gyfredol. Mae cyngor SNCB yn argymhell bod FMP yn ystyried opsiynau casglu data neu liniaru gwell os nodir risg gymedrol, gan ddefnyddio dull rhagweithiol tuag at leihau effeithiau.
- Risg uchel – Y rhyngweithiadau sy'n cael eu nodi fel rhai risg uchel yw'r rhai mae tystiolaeth neu farn arbenigol ar gael sy'n awgrymu y bydd yn debygol y bydd angen mesurau lliniaru ar gyfer graddfa'r effaith.

Yn groes i gyngor arferol SNBC ar sensitifrwydd amgylcheddol cynefinoedd neu rywogaethau nodedig, mae'r fethodoleg a ddatblygwyd yn benodol ar gyfer y cyngor cadwraeth ar FMP yn darparu 'sgorau risg dangosol' ar bysgodfeydd pelagig yn gyffredinol. Mae'r sgorau hyn yn ystyried graddfa'r risg sy'n gysylltiedig â gwahanol elfennau'r bysgodfeydd pelagig er mwyn helpu i nodi lle mae'r effeithiau mwyaf yn debygol o ddigwydd.

Roedd y cyngor cadwraeth yn darparu canllawiau ymarferol ar y risgiau mwyaf arwyddocaol sy'n gysylltiedig â'r rhyngweithiadau rhwng y mathau o offer pysgota a ddefnyddir i dargedu pysgod pelagig a nodweddion gwarchodedig Ardaloedd Morol Gwarchodedig (MPA), Nodweddion Morol Blaenoriaeth (PMF)¹⁵ (dyfroedd yr Alban yn unig) a disgrifwyr Strategaeth Forol y DU.

Crynodeb

Roedd y cyngor cadwraeth yn tynnu sylw at nifer o risgiau amgylcheddol cymedrol sy'n gysylltiedig â physgodfeydd pelagig yn dyfroedd yr Alban, gan gynnwys:

- sgil-ddalfeydd pysgod, mamaliaid morol ac adar yn y bysgodfeydd

¹⁵ [Nodweddion Morol Blaenoriaeth ym moroedd yr Alban - Y Rhestr | NatureScot](#)

- llai o ysglyfaeth,
- cyflwyniad sbwriel morol.

Nodir manylion am y risgiau i MPA, PMF ac i Ddisgrifwyr Strategaeth Forol y DU isod, ac mae manylion pellach ar gael yn y cyngor cadwraeth sydd wedi'i gyhoeddi.

MPA a PMF yn Nyfroedd yr Alban

Mae gan bysgodfeydd sydd wedi'u cynnwys yn yr FMP botensial i effeithio ar nodweddion gwarchodedig MPA ac ar PMF mewn dwy brif ffordd;

- drwy sgil-ddalfeydd nodweddion gwarchodedig MPA/PMF,
- gwaredu uniongyrchol (wedi'i dargedu) ac anuniongyrchol (sgil-ddal) rhywogaethau ysglyfaeth y mae rhywogaethau gwarchodedig a rhywogaethau PMF yn dibynnu arnynt.

MPA – crynodeb risg

Mae tystiolaeth yn awgrymu bod pysgodfeydd pelagig treillrwydi a purse seine yn cynrychioli risg gymharol isel i rywogaethau mamaliaid a physgod morol dynodedig yr MPA yn nhermau sgil-ddalfeydd¹⁶, gyda chofnodion cyfyngedig o sgil-ddalfeydd¹⁷ o lamhidyddion, morloi llwyd, heulgwn a morgathod glas. Fodd bynnag, oherwydd ymdrech samplu isel, mae angen tystiolaeth well i gefnogi sgôr isel ar gyfer y rhywogaethau hyn.

Ystyrir bod nifer o nodweddion rhywogaethau adar dynodedig MPA yn sensitif i sgil-ddalfeydd yn y pysgodfeydd hyn; mae'r wylog, llurs a'r fulfran i gyd wedi'u cofnodi fel sgil-ddalfeydd mewn treillrwydi pelagig. Yn sgil tystiolaeth gyfyngedig ar sgil-ddalfeydd ac yn seiliedig ar sensitifrwydd posibl i sgil-ddalfeydd, mae cyngor arbenigol yn awgrymu y dylid ystyried y risg fel un gymedrol.

Oherwydd bylchau yn y dystiolaeth sydd ar gael, ystyrir bod y sgôr risg ar gyfer sgil-ddalfeydd mewn pysgodfeydd pelagig yn gymedrol. Fodd bynnag, gyda chyflwyniad REM i gychod pysgota pelagig y DU, bydd hyn yn gwella'r sylfaen dystiolaeth a gallai arwain at israddio'r risg yn y dyfodol.

Archwilir y pwnc hwn ymhellach ym Mholisiau 3 a 4.

Ystyrir bod yr holl rywogaethau pysgod sy'n cael eu rheoli drwy'r FMP pelagig yn rhywogaethau ysglyfaeth i ystod eang o ysglyfaethwyr ac felly, maent yn rhan bwysig o'r ecosystem forol o amgylch yr Alban. Mae tystiolaeth dda i ddangos bod llawer o'r rhywogaethau pelagig sydd wedi'u cynnwys yn yr FMP pelagig yn ysglyfaeth hollbwysig i lawer o'r nodweddion pysgod, mamaliaid morol ac adar môr dynodedig yn MPA yr Alban. Fodd bynnag, nid yw'r graddau y mae'r nodweddion yn dibynnu ar

¹⁶ Mae rhaglen monitro sgil-ddalfeydd y DU ('y BMP') yn gosod arsylwyr rhywogaethau sensitif dynodedig ar gychod treillio pelagig a purse seine. Yn 2022 cynhaliodd y BMP waith monitro am 15 diwrnod ar y môr mewn pysgodfa dreillio ganolddwr a 35 diwrnod ar y môr mewn pysgodfeydd seine. Ni chofnodwyd unrhyw sgil-ddalfeydd o famaliaid neu adar môr yn yr offer hyn. Cofnodwyd sawl achos o elasmobranciad a physgod mewn sgil-ddalfeydd. [Microsoft Word - 2022 BMP Adroddiad Blynyddol](#)

rywogaethau ysglyfaeth pelagig penodol yn glir. O'r herwydd, ystyrir bod sgôr risg ganolig ar gyfer pysgodfeydd pelagig yn nyfroedd yr Alban o ran gwaredu rhywogaethau ysglyfaeth pwysig y mae rhywogaethau dynodedig yn dibynnu arnynt.

Archwilir y pwnc hwn ymhellach ym Mholisiau 1, 2 a 4.

Nodweddion Morol â Blaenoriaeth (PMF) (Yr Alban yn unig) – crynodeb risg

Fel y trafodwyd uchod ar gyfer nodweddion MPA, ni ddisgwylir i bysgodfeydd pelagig gyflwyno risg sylweddol o ran sgil-ddalfeydd; fodd bynnag, oherwydd bod bylchau'n parhau yn y dystiolaeth, mae hyn wedi arwain at sgôr ragofalus 'ganolig' ar gyfer sgil-ddalfeydd PMF. Bydd mynd i'r afael â'r bylchau yn y dystiolaeth drwy gasglu data REM, neu drwy ddulliau casglu data gwell yn gwella hyder yn yr asesiad o risgiau sgil-ddalfeydd a gallai arwain at israddio'r risg yn y dyfodol.

Archwilir y pwnc hwn ymhellach ym Mholisiau 3 a 4.

Mae nifer o PMF mamaliaid morol a physgod, yn ychwanegol at y rhywogaethau hynny sydd wedi'u dynodi fel nodweddion MPA, yn debygol o ddefnyddio rhywogaethau pelagig ar gamau bywyd amrywiol fel adnodd ysglyfaeth. Er eu bod yn arddangos strategaethau porfwyd, mae llawer o grwpiau o forfilod danheddog, gan gynnwys y rhai sy'n ymweld â dyfroedd yr Alban, yn arbenigwyr bwyta pysgod, gan fwydo bron yn gyfan gwbl ar rywogaethau pysgod heigiog bychan fel penwaig a mecryll. Mae morfilod asgellog yn bwydo ar rywogaethau pysgod heigiog bychan fel penwaig a chorbenwaig. Mae'r penwaig a mecryll yn rhywogaethau ysglyfaeth pwysig hefyd i forgwn trwynog. Mae llawer o'r rhywogaethau sy'n cael eu targedu gan bysgodfeydd sydd wedi'u rhestru o dan FMP pelagig yn rhywogaethau ysglyfaeth pwysig i amrywiaeth o forfilod a physgod, gan gynnwys rhywogaethau o ddiddordeb cadwraeth nad ydynt wedi'u rhestru fel PMF, er enghraifft morfilod cefngrwm. Mae diffyg tystiolaeth ar gael mewn perthynas â'r rhyngweithiadau ecosystem cyffredinol, ac felly daethpwyd i'r casgliad bod risg gymedrol i PMF (pysgod, mamaliaid morol) trwy waredu rhywogaethau ysglyfaeth allweddol mewn pysgodfeydd pelagig.

Archwilir y pwnc hwn ymhellach ym Mholisi 4.

MPA yn Nyfroedd Lloegr

Isod ceir crynodeb o brif effeithiau'r pysgodfeydd sydd wedi'u hymgorffori yn yr FMP hwn ar nodweddion gwarchodedig MPA sy'n deillio o weithgarwch pysgota y tu allan i ffiniau safle MPA, ynghyd â syniad o'u lefel risg.

- Mae risg gymedrol o sgil-ddalfeydd o rywogaethau symudol sy'n nodweddion gwarchodedig MPA mewn treillrwydi pelagig a purse seines.
- Mae risg gymedrol i rywogaethau gwarchodedig MPA o ganlyniad i ostyngiadau yn eu hysglyfaeth drwy'r bysgodfa swtanod glas wedi'i thargedu.

MPA yn Nyfroedd Cymru

Gofynnwyd i Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu cyngor cadwraeth natur yn seiliedig ar risgiau ar gyfer dyfroedd Cymru wrth baratoi'r FMP pelagig. Wrth gyfuno'r holl fathau

o offer sy'n gysylltiedig â lefelau risg canolig neu uchel gyda'i gilydd, mae CNC wedi nodi'r lefelau risg canlynol:

- Mae risg uchel o fewn a thu allan i MPA o ganlyniad i sgil-ddalfeydd penwaig sy'n effeithio ar argaeledd ysglyfaeth llamhidyddion.
- Mae risg uchel o fewn a thu allan i MPA o ganlyniad i sgil-ddalfeydd rhywogaethau pysgod Atodiad II.
- Mae risg ganolig y tu mewn i Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA) Bae Caerfyrddin, Bae Gogledd Aberteifi a Bae Lerpwl i nodweddion y fôr-hwyaden ddu a'r trochydd gyddfgoch o ganlyniad i aflonyddwch gweledol a sŵn uwchben y dŵr o gychod pysgota.
- Mae risg ganolig o fewn a thu allan i MPA o sgil-ddalfeydd adar môr sy'n plymio.
- Mae risg ganolig o fewn a thu allan i Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Aber Afon Hafren o ganlyniad i sgil-ddalfeydd penwaig, rhan o gynulliad y gymuned bysgod o nodwedd gynefin aberoedd ACA Aber Afon Hafren.

Ni ddarparwyd cyngor Cyfoeth Naturiol Cymru ynghylch y risgiau posibl i nodweddion sensitif MPA yng Nghymru o bysgodfeydd pelagig a dulliau pysgota yn nyfroedd Cymru yng nghyd-destun bregusrwydd nodweddion i'r lefelau isel o weithgarwch pysgota sy'n gysylltiedig â chychod o Gymru. Bydd unrhyw fesurau rheoli yng Nghymru y gellir ystyried eu gweithredu ar ôl cyhoeddi'r FMP hwn hefyd yn ystyried math, graddfa, amllder a hyd gweithgarwch pysgota pelagig a gofnodwyd yng Nghymru, wrth benderfynu ar risgiau effeithiau sy'n gysylltiedig â physgodfeydd.

Disgrifwyr Strategaeth Forol y DU

Cefndir

Mae Rheoliadau Strategaeth Forol y DU 2010 (SI 2010/1627) yn darparu'r fframwaith polisi ar gyfer cyflenwi polisi amgylcheddol morol ar lefel y DU ac yn nodi sut y cyflawnir y weledigaeth o gefnforoedd glân, iach, diogel, cynhyrchiol ac sy'n fiolegol amrywiol. Mae'r Rheoliadau yn ei gwneud yn ofynnol i'r Ysgrifennydd Gwladol, mewn ymgynghoriad â'r awdurdodau datganoledig ddiffinio nodweddion Statws Amgylcheddol Da. Yn eu tro, mae'n rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol a'r awdurdodau polisi datganoledig ddatblygu Rhaglen o Fesurau cysylltiedig er mwyn cyflawni hyn. Mae rhaglen [Strategaeth Forol y DU Rhan Tri: Rhaglen Mesurau y DU](#) yn amlinellu'r camau gweithredu a'r mentrau y mae'r DU yn eu cymryd i wneud hyn.

Roedd y cyngor yn canolbwyntio'n gyfan gwbl ar y disgrifwyr mwyaf perthnasol yn nhermau'r risgiau a gyflwynir gan bysgodfeydd masnachol a hamdden: D1 bioamrywiaeth, D3 pysgod a physgod cregyn masnachol, D4 gweoedd bwyd, D6 integreidd gwely'r môr a D10 sbwriel morol. Yn Strategaeth Forol y DU asesir y disgrifwyr hyn gan ddefnyddio dangosyddion ar gyfer pob un o'u 'helfennau ecosystem' hanfodol. Cynhaliwyd yr asesiad drwy ddarparu cyngor ar y risgiau i wyth cyfuniad o elfennau disgrifwyr-ecosystem:

- Teulu'r morfil - D1, D4
- Morloi - D1, D4
- Adar Môr - D1, D4

- Pysgod - D1, D4
- Gweoedd Bwyd - D4
- Integredd gwely'r môr - D1, D6
- Sbwriel morol - D10

Isod mae crynodeb o ganlyniadau ystyriaeth gychwynnol o'r dystiolaeth a'r farn arbenigol sydd ar gael o'r prif risgiau o'r pysgodfeydd sydd wedi'u cwmpasu gan yr FMP pelagig i Ddisgrifwyr Strategaeth Forol y DU.

Crynodeb risg

Mae yna risg gymedrol o gyflawni Statws Amgylcheddol Da (GES) ar gyfer amrywiaeth biolegol teulu'r morfil, morloi ac adar oherwydd effeithiau gweithgareddau pysgota pelagig sy'n gysylltiedig â sgil-ddalfeydd a thrwy ddulliau wedi'u targedu i waredu swtan glas, fel rhywogaeth ysglyfaeth bwysig. Fodd bynnag, mae'n bwysig deall y gwahaniaethau rhwng dulliau pysgota. Ystyrir mai risg isel sydd o sgil-ddalfeydd gyda chychod treillio (er y gellir gwella'r dystiolaeth – fel y nodwyd eisoes). Mae'r diffyg tystiolaeth i ddarparu asesiad hyderus o'r risg o sgil-ddalfeydd yn awgrymu bod y risg yn debygol o fod yn gymedrol. O ystyried pwysigrwydd stociau pelagig yn ecosystem forol y DU, mae angen ystyriaeth bellach o'r potensial i effeithio ar anghenion argaeledd ysglyfaeth ar gyfer pysgodfeydd pelagig.

Archwilir y pwnc hwn ymhellach fel rhan o Bolisi 4.

Mae yna risg gymedrol o sbwriel morol, gyda thystiolaeth gyfyngedig ar gael i helpu i ddatrys cyfraniad cymharol pysgodfeydd pelagig i sbwriel morol. Mae'r cyngor cadwraeth yn dangos bod angen amcangyfrifon mwy cadarn o offer pysgota sydd wedi'u gadael, eu colli, neu eu taflu o bysgodfeydd pelagig.

Mae'r cyngor hefyd yn cydnabod bod sbwriel pysgota yn debygol o fod yn elfen gymharol fach o'r sbwriel morol cyffredinol, felly mae mesurau pysgota yn unig yn annhebygol o gyfrannu'n sylweddol at gyflawni GES. Yn yr Alban, mae ystod o gamau gweithredu yn cael eu cymryd ar gyfer mynd i'r afael â sbwriel morol, fel y nodwyd yn Strategaeth Sbwriel Morol yr Alban¹⁸ a bydd y rhain yn parhau i gael eu cyflawni fel rhan o raglen waith ar wahân. Yn ogystal, mae gan y sector pelagig raglenni ailgylchu offer ar waith hefyd.

Dylid nodi bod gwaith parhaus yn cael ei wneud o ran y Confensiwn er Diogelu Amgylchedd Morol Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd (OSPAR) i weithredu'r ail Gynllun Gweithredu Rhanbarthol ar Sbwriel Morol. Mae hyn yn cynnwys camau i fynd i'r afael â sbwriel morol o ffynonellau ar y tir ac ar y môr, gan gynnwys pysgota.

Cyd-destun a dehongliad o'r cyngor cadwraeth¹⁹

O ran sgil-ddalfeydd, mae'r risg gymedrol yn gysylltiedig â'r sylfaen dystiolaeth gyfyngedig a gellir ei dosbarthu fel sgôr ragofalus. O ystyried bod polisïau REM ar gyfer fflyd pelagig yr Alban (sef y prif gychod targedu pelagig yn y DU) wedi'u datblygu'n dda, a bod camau cadarnhaol yn cael eu cymryd mewn rhannau eraill o'r

¹⁸ [Dogfennau ategol – Strategaeth sbwriel morol - gov.scot](https://gov.scot/Document/Dogfennau-atgol-Strategaeth-sbwriel-morol)

¹⁹ Nid yw'r adran hon yn rhan o'r cyngor cadwraeth gwreiddiol ac mae'n darparu gwybodaeth am y cyd-destun polisi ar gyfer yr FMP.

DU i gyflwyno REM, eir i'r afael â'r bwch hwn yn y dystiolaeth, a nodir hynny yn yr FMP.

O ran rhyngweithiad ysglyfaethwr/ysglyfaeth, mae llawer o rywogaethau pelagig yn rhannau annatod o'r we fwyd ehangach a gallant yn aml fod yn rhywogaethau ysglyfaethwr a/neu ysglyfaeth allweddol. Er bod y rhyngweithiadau hyn rhwng gwahanol rannau o'r gadwyn fwyd wedi datblygu'n dda, ar hyn o bryd, nid yw ICES yn dilyn model asesu pysgodfeydd cwbl integredig sy'n seiliedig ar ecosystemau, ac felly nid yw penderfyniadau rheoli pysgodfeydd sy'n cynnwys yr ystyriaethau hyn yn gwbl bosibl. Mae camau gweithredu i ystyried hyn ymhellach wedi'u cynnwys yn yr adran polisiâu a chamau gweithredu.

O ran sbwriel morol, mae dwy ystyriaeth allweddol, yn gyntaf, y risg gyffredinol a gyflwynir gan bysgota (yn hytrach na physgod pelagig yn benodol) i sbwriel morol yn gyffredinol, ac yn ail, bylchau yn y dystiolaeth. Mae'r ddwy ystyriaeth hyn wedi arwain at sgôr risg gymedrol. Fodd bynnag, nid yw'r awdurdodau polisi pysgota o'r farn bod nifer o achosion neu risg sylweddol o sbwriel morol mewn pysgodfeydd pelagig ac felly, nid yw cam gweithredu penodol ar hyn wedi'i gynnwys yn yr FMP, er bod y DU yn cymryd camau cadarnhaol ar hyn, drwy OSPAR, fel y nodwyd uchod.

Fel y nodwyd yn yr FMP, ystyrir bod y diwydiant pysgota pelagig yn bysgodfa gymharol lân ar y cyfan. Yn gyffredinol, mae pysgod pelagig yn dueddol o heigio gyda'i gilydd fel rhywogaeth, sy'n golygu y gall cychod pysgota dargedu gwahanol rywogaethau yn hytrach na chael eu dal fel rhan o bysgodfa gymysg. Mae hyn yn lleihau, er nad yw'n dileu, dalfeydd o bysgod diangen nad ydynt y rhywogaeth darged. Mae gofyniad presennol yn y DU o dan yr amodau trwydded pysgota i bob cwch bysgota fawr sy'n gweithredu yn nyfroedd y DU adrodd unrhyw sgil-ddalfeydd (marwolaeth neu anaf damweiniol) o famaliaid morol i'r Sefydliad Rheoli Morol (MMO) o fewn 48 awr ar ddiwedd y daith bysgota. Ym mis Awst 2025, nid oedd unrhyw sgil-ddalfeydd o famaliaid morol wedi'u hadrodd yn nyfroedd yr Alban i'r Sefydliad Rheoli Morol. Yn olaf, mae'r brif ffylid bysgota sy'n targedu rhywogaethau pelagig yn gweithredu gyda threillrwydi sy'n anaml iawn yn dod i gysylltiad â gwely'r môr, sy'n golygu nad yw aflonyddwch dyfnforol yn broblem ar y cyfan. Mae hyn yn gyd-destun pwysig wrth ystyried y cyngor cadwraeth ac a oes angen unrhyw gamau gweithredu rheoli newydd.

Newid Hinsawdd

Effeithiau'r Newid Hinsawdd ar bysgod pelagig

Mae stociau pysgod pelagig (gan gynnwys mecryll, penwaig a swtanod glas) ymhlith y pysgodfeydd mwyaf gwerthfawr yn economaidd a sensitif o ran hinsawdd yn nyfroedd y DU, a Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd yn ehangach (ICES, 2023²⁰; Garrett et al., 2024²¹). Mae'r dystiolaeth bresennol yn dangos bod y newid hinsawdd eisoes

²⁰ [Changes in fish distribution in the eastern North Atlantic ICES 2023](#). Adroddiad ar newidiadau a arsylwyd i ddosbarthiad pysgod yn nwyrain Gogledd yr Iwerydd yn seiliedig ar ddadansoddiad gwyddonol ICES.

²¹ [Climate change risk adaptation for wild capture seafood](#). Canllaw ar addasu pysgodfeydd dal gwyllt i risgiau sy'n gysylltiedig â newid hinsawdd.

yn ail-siapiu dosbarthiadau o bysgod pelagig, cynhyrchiant a rhyngweithiadau'r ecosystem, sy'n creu heriau sylweddol i systemau rheoli pysgodfeydd sy'n seiliedig ar amodau hanesyddol i raddau helaeth (Baudron et al., 2020²²; Townhill et al., 2023²³).

Mae rhywogaethau pelagig yn ymateb yn gyflymach a thros bellteroedd hwy i foroedd sy'n cynhesu, o gymharu â'r rhan fwyaf o bysgod dyfnforol oherwydd eu bod yn olrhain tymheredd ac argaeledd plancton yn agos (Baudron et al., 2020; Montero-Serra et al., 2015²⁴).

Mae'r patrymau allweddol a welwyd yn cynnwys:

- Symudiadau cryf²⁵ o rywogaethau pelagig sy'n ffafrio dyfroedd cynnes a thymherus tuag at y pegwn (Baudron et al., 2020; Townhill et al., 2023)
- Symudedd eithafol macrell Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd, y symudodd canolbwynt eu dosbarthiad ~1,650 cilometr i'r gorllewin a ~400 cilometr i'r gogledd rhwng 2007–2016 (Garrett et al., 2024; Ólafsdóttir et al., 2019²⁶)
- Ail-ganoli stociau pelagig boreal (e.e. penwaig, swtan glas) tua'r gogledd i ddyfroedd Môr Norwy, Gwlad yr Iâ a Môr Barents (Pinnegar et al., 2023²⁷; Garrett et al., 2024)
- Newidiadau i gynhyrchiant pysgod pelagig yn effeithio ar silio a goroesiad larfa (Petitgas et al., 2013²⁸; Pinnegar et al., 2023)
- Presenoldeb cynyddol pysgod pelagig dŵr cynnes (e.e. rhywogaethau fel sardîns a brwyniad) ym Môr y Gogledd a'r cyffiniau (Montero-Serra et al., 2015; Townhill et al., 2023).

Mae blynyddoedd cynnes diweddar wedi cynhyrchu dosbarthiadau blwyddyn cryf i rai rhywogaethau pelagig (e.e. mecryll, swtanod glas a chorbenwaig), ond mae'r ymatebion yn amrywiol iawn ar draws rhywogaethau a rhanbarthau (Garrett et al.,

²² [Changing fish distributions challenge the effective management of European Fisheries](#). Erthygl sy'n trafod sut mae newidiadau i ddosbarthiadau pysgod yn effeithio ar ddulliau rheoli pysgodfeydd yn Ewrop.

²³ [Climate change projections of commercial fish distribution and suitable habitat around north western Europe](#). Astudiaeth sy'n cyflwyno newidiadau a ragwelir yn nosbarthiad a chynefinoedd pysgod o dan senarios newid hinsawdd.

²⁴ [Warming shelf seas drive the subtropicalization of European pelagic fish communities](#). Astudiaeth wyddonol ar sut mae moroedd sy'n cynhesu yn symud rhywogaethau pysgod tuag at rywogaethau dyfroedd cynhesach.

²⁵ Mae'r term 'symudiad tua'r gogledd' yng nghyd-destun dosbarthiad rhywogaethau yn golygu wedi'u cyfeirio neu'n mynd tuag at Begwn y Gogledd yn hemisffer y gogledd.

²⁶ [Geographical expansion of Northeast Atlantic mackerel \(*Scomber scombrus*\) in the Nordic Seas](#). Astudiaeth sy'n disgrifio sut mae macrell wedi ehangu i ddyfroedd gogleddol.

²⁷ [Impacts on Commercial and Recreational Fisheries Relevant to the UK and Ireland](#). Adroddiad sy'n asesu effeithiau'r newid hinsawdd ar bysgodfeydd masnachol a hamdden.

²⁸ [Impacts of climate change on the complex life cycles of fish](#). Astudiaeth sy'n archwilio sut mae'r newid hinsawdd yn effeithio ar wahanol gylchoedd bywyd pysgod.

2024). O dan senarios allyriadau uchel, mae'r canlyniadau cynhyrchiant yn amrywio (Townhill et al., 2023; Garrett et al., 2024;).

Mae swtan glas yn dangos rhagolygon cymysg ar gyfer dyfroedd y DU gyda photensial i sicrhau enillion tymor byr, ond ansicrwydd tymor hwy a phwysau dyrannu o ran rheolaeth ryngwladol. Gweler Tabl 2 isod am newidiadau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd a'r cyfeiriad a ragwelir ar gyfer y stoc hon:

Tabl 2. Newidiadau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd a chyfeiriad rhagamcanol newid i swtan glas

Stoc	Math o Stoc / Perthynas Thermol Gyfredol	Newidiadau sy'n Gysylltiedig â'r Hinsawdd a Arsylwyd	Cyfeiriad Newid Rhagamcanol (hyd at~2050)
Swtan Glas	Pelagig tymherus oer, yn ddibynnol ar blancion	Niferoedd uwch mewn ardaloedd gogleddol (gan gynnwys Gorllewin yr Alban); dosbarthiad yn ymateb i gynhesu a chynhyrchiant plancton	Symudiad tua'r gogledd yn debygol o barhau; cynhyrchiant yn y dyfodol yn ansicr oherwydd sensitifrwydd plancton

Mae systemau rheoli ar gyfer y stociau hyn wedi'u cysylltu â dosbarthiadau hanesyddol (e.e. cyfrannau cwota sefydlog) ac maent yn dod yn fwyfwy anghydnaws â realiti biolegol (Baudron et al., 2020). Mae'r newid hinsawdd yn effeithio mwy ar gynhyrchiant stociau gan ei wneud yn llai rhagweladwy, gan gynyddu ansicrwydd ynghylch pwyntiau cyfeirio, amcangyfrifon MSY a rheolau rheoli cynhaeaf (ICES, 2023; Townhill et al., 2023). Bydd dulliau addasol a rhagofalus yn gynyddol angenrheidiol.

Mae gan bysgod pelagig rôl allweddol yn cysylltu'r lefelau troffig isaf ac uwch yng ngweoedd bwyd Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd sydd â strwythur "gwasg-gwenynen" yn nodweddiadol gyda llai o rywogaethau ar y lefelau troffig canolig o gymharu â'r lefelau troffig is ac uwch (Bakun, 2006²⁹; Engelhard et al., 2014³⁰; Lynam et al., 2017³¹). Mae newidiadau sy'n cael eu hysgogi gan yr hinsawdd eisoes yn cael effeithiau ar yr ecosystem, gan gynnwys newidiadau yn neinameg ysglyfaethwr-

²⁹ [Wasp-waist populations and marine ecosystem dynamics: Navigating the “predator pit” topographies](#). Erthygl ymchwil sy'n esbonio sut mae rhai ecosystemau morol yn cael eu siapia gan rai rhywogaethau pysgod lefel ganolig allweddol sy'n dylanwadu'n fawr ar eu hysglyfaethwyr a'u hysglyfaeth.

³⁰ [Forage fish, their fisheries, and their predators: who drives whom?](#) Erthygl ymchwil sy'n archwilio sut mae "pysgod porthiant" yn cysylltu'r we bwyd morol, gan gefnogi ysglyfaethwyr fel adar môr a physgod mwy.

³¹ [Interaction between top-down and bottom-up control in marine food webs](#). Astudiaeth sy'n esbonio sut mae ecosystemau morol yn cael eu siapia gan rymoedd "o'r brig i lawr" (ysglyfaethwyr a physgota) a grymoedd "o'r gwaelod i fyny" (yr hinsawdd ac argaeledd bwyd)

ysglynfaeth, er enghraifft lefelau uwch o facrell yn bwyta larfae penwaig, newidiadau i gymunedau plancton sy'n dylanwadu ar ymddygiad mudo a bwydo, a mwy o ryngweithiadau gyda phoblogaethau seffalopod pelagig sy'n ehangu (Baudron et al., 2020; Garrett et al., 2024).

Felly, mae perygl bod dulliau rheoli rhywogaethau unigol yn anwybyddu adborth ecosystem sy'n cael eu hysgogi gan yr hinsawdd ac mae angen dulliau rheoli sy'n seiliedig ar ecosystemau fwyfwy ar bysgodfeydd pelagig, yn enwedig ar gyfer rhywogaethau porfwyd fel penwaig a chorbenwaig (ICES, 2023).

Mae tonnau gwres morol ac anomaledau tymheredd yn ychwanegu ysgytiadau tymor byr yn ychwanegol i'r cynhesu tymor hir ac er na fydd y tonnau gwres hyn yn lleihau biomas pelagig yn barhaol o bosibl, maent yn cynyddu anwadalrwydd ac ansicrwydd ecolegol (Smale et al., 2019³²).

Allyriadau cychod

Yn ogystal ag effeithiau'r newid hinsawdd ar bysgod pelagig ac ar y pysgodfeydd sy'n targedu'r pysgod hyn, a'r angen i addasu i'r newidiadau hyn, mae hefyd yn bwysig ystyried dulliau lliniaru'r newid hinsawdd (a'r targedau sero net) mewn cysylltiad â physgota. Mae gan weinyddiaethau'r DU dargedau gwahanol o ran y newid hinsawdd ac maent yn datblygu cynlluniau i gefnogi'r ymgyrch tuag at sero net.

Mae'r sector pysgota yn cyfrannu at allyriadau carbon drwy allyriadau cychod yn bennaf, a'r defnydd o oeryddion, gydag effeithiau ychwanegol yn y sectorau prosesu a chyfanwerthu sy'n gysylltiedig â chludo allforion (Engelhard et al., 2022³³). Dangosodd astudiaeth o fflyd bysgota belagig yr Alban bod 96% o allyriadau yn dod o'r tanwydd a ddefnyddir yn ystod gweithrediadau pysgota ([Sandison et al., 2021³⁴](#)).

Mae fflyd belagig y DU yn cynnwys cychod mawr, modern (ac effeithlon iawn yn aml). Mae cychod pelagig y DU yn sylweddol fwy ac yn fwy datblygedig yn dechnolegol na gweddill fflyd bysgota'r DU, gyda hyd gyfartalog o 72 metr a phŵer injan cyfartalog o 5800 kW, o gymharu â hyd gyfartalog o lai na 12 metr a phŵer injan cyfartalog o 200 kW ar gyfer gweddill fflyd bysgota'r DU (Metz et al., 2022³⁵).

Yn yr Alban, roedd y fflyd belagig yn cynnwys 21 o gychod yn 2024³⁶ sy'n cynrychioli dim ond 1% o fflyd yr Alban ar gyfer ychydig dros 50% o laniadau yn ôl gwerth yr holl laniadau—sy'n pwysleisio eu cyfraniad anghymesur i gyfanswm dalfeydd. Maent yn

³² [Marine heatwaves threaten global biodiversity and the provision of ecosystem services](#). Astudiaeth sy'n mesur tueddiadau a nodweddion tonnau gwres ar draws pob basn cefnfor ac archwilio eu heffeithiau biolegol o rywogaethau i ecosystemau.

³³ [Carbon emissions in UK fisheries: recent trends, current levels, and pathways to Net Zero](#).

Adroddiad sy'n dadansoddi allyriadau carbon ym mhysgodfeydd y DU a llwybrau posibl at sero net.

³⁴ [The environmental impacts of pelagic fish caught by Scottish vessels](#). Astudiaeth sy'n asesu effeithiau amgylcheddol pysgodfeydd pelagig yn yr Alban.

³⁵ [Assessing greenhouse gas emissions from Scotland's fishing fleet](#). Adroddiad sy'n gwerthuso allyriadau nwyon tŷ gwydr o fflyd bysgota yr Alban.

³⁶ [Ystadegau Pysgodfeydd Môr Llywodraeth yr Alban 2024](#): Tabl 47.

targeddu mecryll NEA, penwaig Môr y Gogledd, Ysgadan yr Iwerydd (neu ASH) a swtanod glas ym Môr y Gogledd a'r Iwerydd yn bennaf. Yn wahanol i rai pysgodfeydd sy'n gweithredu drwy'r flwyddyn, mae cychod targedu pelagig ond yn dueddol o bysgota am ran fach o'r flwyddyn, sy'n golygu bod y dyddiau a dreulir ar y môr yn sylweddol is ar gyfartaledd.

Ar lefel y DU, amcangyfrifwyd bod y tanwydd a ddefnyddir ar gyfer yr holl weithgarwch pysgota yn 467 kt CO₂e yn 2024 - gan gynrychioli tua 0.12% o gyfanswm allyriadau tiriogaethol y DU (378 Mt CO₂e) a 0.43% o allyriadau trafndiaeth ddomestig (109 Mt CO₂e), a'r hyn sy'n gyfwerth â thua 1.1% o allyriadau amaethyddol (41.0 Mt CO₂e). Mae'r fflyd belagig yn defnyddio llawer o danwydd bob dydd gyda defnydd tanwydd blyneddol o dros 35,000 litr. Mae hyn yn cyfrif am tua 102 kt CO₂e neu tua 17% o gyfanswm yr allyriadau fesul rhan o'r fflyd (Metz et al., 2022). Er gwaethaf defnydd tanwydd cymharol uchel y cychod pelagig, pan asesir allyriadau fesul uned o allbwn wedi'i lanio (e.e. protein bwyttadwy), mae yna symiau gwaredu uchel o rywogaethau pelagig o gymharu â'r defnydd tanwydd ac, yn gyffredinol, mae ganddynt allyriadau cymharol is na'r rhan fwyaf o fwyd môr arall (Sandison et al., 2021). I'r gwrthwyneb, mae dwyster allyriadau fel arfer yn uwch mewn pysgodfeydd treillio dyfnforol a rhai sectorau pysgod cregyn, lle mae'r defnydd tanwydd fesul uned o ddalfa yn fwy.

Ystyriaethau hirdymor

Mae mynd i'r afael â'r heriau hyn y tu hwnt i gwmpas yr FMP. Nid yw cyflawni strategaethau lliniaru ar gyfer newid hinsawdd o fewn cwmpas yr iteriad cyntaf hwn o'r Cynlluniau Rheoli Pysgodfeydd hyn. Fodd bynnag, mae'r FMP yn cynnwys camau gweithredu i archwilio opsiynau ar gyfer addasu rheolaeth pysgodfeydd i'r heriau a gyflwynir gan yr amodau hinsoddol newidiol.

Mae newid hinsawdd yn trawsnewid pysgodfeydd pelagig o fod yn systemau rhagweladwy, cymharol sefydlog i fod yn rhai dynamig iawn, sy'n amrywio'n dymhorol. Er y gallai cynhesu greu cyfleoedd pysgota newydd (yn arbennig ar gyfer rhai rhywogaethau pelagig yn nyfroedd gogledd y DU), mae hefyd yn cynyddu ansicrwydd biolegol, ansefydlogrwydd gofodol a risg geo-wleidyddol (Townhill et al., 2023; Garrett et al., 2024).

Er mwyn cefnogi cyflawniad yr amcan newid hinsawdd yn Neddf 2020, yn ogystal â strategaethau cenedlaethol fel Strategaeth Rheoli Pysgodfeydd yr Alban, bydd awdurdodau polisi pysgodfeydd yn gweithio mewn partneriaeth â rhanddeiliaid i gefnogi pysgodfeydd yn yr ymgyrch i gyrraedd sero net ac ystyried ble a sut mae angen i ni addasu ein dulliau i ystyried effeithiau newid hinsawdd.

Bydd yr FMP yn cael eu hadolygu a'u diwygio wrth i ymchwil i effeithiau newid hinsawdd ddatblygu a dulliau newydd i fynd i'r afael â heriau o ganlyniad i newid hinsawdd ddod ar gael.

Polisïau FMP

Wrth ddatblygu'r polisïau a'r camau gweithredu ar gyfer yr FMP hwn, mae awdurdodau polisi pysgodfeydd wedi ystyried y dirwedd bolisi bresennol gan

gynnwys cytundebau a datganiadau rhyngwladol perthnasol, cyngor cadwraeth a gwaith datblygu polisi ehangach sydd ar waith eisoes, yn ogystal ag ystyried pa dystiolaeth, mesurau neu bolisiâu y gallai fod eu hangen i gefnogi gweledigaeth yr FMP hwn a chyflawni amcanion Deddf Pysgodfeydd 2020. Yn y rhan fwyaf o achosion, bydd camau gweithredu unigol yn yr FMP hwn yn cysylltu'n uniongyrchol ag un neu fwy o amcanion y pysgodfeydd a rhoddir y cysylltiadau hyn isod. Mae FMP yn un o'r dulliau sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni amcanion y pysgodfeydd, er nid y rhain yw'r unig gyfrwng polisi sydd ar gael i wneud hyn. Mae'r awdurdodau polisi pysgodfeydd hefyd wedi ystyried y cyngor cadwraeth a dderbyniwyd gan yr SNCB ac wedi cynnwys allbynnau o'r gwaith hwnnw wrth ystyried lle y gallai fod angen camau gweithredu polisi.

Mae rheoli'r gofod morol cyffredinol yn hanfodol i ddatblygiad cynaliadwy sectorau presennol a sectorau sy'n dod i'r amlwg, a diogelu'r amgylchedd morol. Er nad yw'n bwnc penodol sy'n cael ei drafod yn fanwl yn y Cynlluniau Rheoli Pysgodfeydd (FMPs), mae'r awdurdodau polisi pysgodfeydd yn gweithio ar ystod o bolisiâu i helpu i reoli'r galw cynyddol am ofod morol, lleihau'r gwrthdaro sy'n deillio o gystadleuaeth am ofod morol, a sicrhau bod yr amddiffyniadau cywir ar waith i reoli effeithiau ehangach o ddefnydd ehangach. Datblygwyd yr FMP hwn yng nghyd-destun ehangach y Cynlluniau Morol sydd ar waith yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Rhoddir ystyriaeth hefyd i'r amcanion a'r egwyddorion a amlinellir yng Nghytundeb Masnach a Chydweithrediad yr UE a'r DU wrth ystyried mesurau.

Yn yr Alban, bydd y polisiâu hyn yn helpu i gyflawni gweledigaeth yr Alban o ddod yn *Genedl Bwyd Da*³⁷, *lle mae pobl o bob cefndir yn ymfalchio ac yn mwynhau, ac yn elwa o'r bwyd maen nhw'n ei gynhyrchu, ei brynu, ei goginio, ei weini a'i fwyta bob dydd.*

Yn y rhan fwyaf o achosion, bydd angen gwaith datblygu polisi pellach ar gyfer unrhyw gamau gweithredu newydd, a allai gynnwys casglu tystiolaeth bellach neu ymgynghori gyda'r cyhoedd, ynghyd â chwblhau asesiadau effaith priodol. Dylid nodi hefyd bod swtan glas yn stoc sy'n cael ei rheoli ar y cyd, ac felly mae'r cyfleoedd pysgota cyffredinol yn cael eu pennu drwy drafodaethau rhyngwladol. Mae'r stoc hefyd yn ddarostyngedig i fesurau rheoli gwahanol mewn gwahanol ardaloedd o'r môr yn ôl Gwledydd arfordirol unigol ac yn y cefnforoedd gan yr NEAFC.

Gan mai stoc a rennir gyda phartneriaid Gwledydd arfordirol yw hon, byddwn yn ymdrechu i gydweithio i gyflawni cyfleoedd rheoli cynaliadwy a dal ar y cyd ar gyfer y stoc hon. Mae cyngor diweddaraf yr ICES, ochr yn ochr â'r ffaith nad oes unrhyw gyd-drefniadau rhannu ar waith, yn tynnu sylw at bwysigrwydd trafodaethau a chydweithredu rhyngwladol wrth sicrhau bod mesurau rheoli effeithiol yn cael eu datblygu a'u cyflawni ar gyfer swtanod glas.

Mae'r ddau bolisi cyntaf isod yn ymwneud yn bennaf â rheoli stoc, ac mae'r polisiâu sy'n weddill yn gysylltiedig â dulliau rheoli cynaliadwy.

³⁷ [Good Food Nation - Food and drink - gov.scot](https://www.gov.scot/good-food-nation)

Polisi 1: Cynaeafu stoc Swtanod Glas Ysgafell y Gogleddyn gynaliadwy, gan gyfrannu at gynnal neu adfer y biomas uwchlaw'r lefel sy'n galluogi i MSY gael ei gynhyrchu

Prif nod yr FMP, fel yr FMP swtan glas hwn yw, pan fydd tystiolaeth wyddonol ddigonol ar gael i alluogi asesiad o MSY stoc, yw nodi polisïau a ddyluniwyd i gynnal neu adfer y stoc i lefel gynaliadwy. Mae hyn yn unol ag adran 6(3)(a) Deddf 2020. Fel rhan o hyn, rôl rheolwyr pysgodfeydd yw helpu i sicrhau bod stociau yn cael eu cynaeafu'n gynaliadwy, er mwyn diogelu hyfywedd hirdymor y stociau a'r pysgodfeydd sy'n dibynnu arnynt.

Mae'r defnydd o TAC fel mesur i reoli pysgodfeydd yn ddull allweddol a fabwysiadwyd gan y DU a Gwledydd arfordirol eraill, er mwyn helpu i sicrhau bod y pwysau pysgota wrth gynaeafu swtan glas yn cael eu cynnal o fewn lefelau cynaliadwy, wrth ystyried hefyd ffactorau economaidd-gymdeithasol perthnasol. Mae hyn yn gyson ag amcan cynaliadwyedd Deddf 2020.

Gall iechyd stociau pysgod newid dros amser ac mae hefyd wedi'i effeithio gan ystod o wahanol ffactorau ac nid y gweithgarwch pysgota yn unig. Mae'r stoc swtan glas wedi profi amrywiadau sylweddol yn y blynyddoedd diwethaf. Ar yr adeg y cynhyrchwyd yr FMP hwn, mae'r pwysau ar y stoc swtan glas yn uwch na Fmsy ac mae maint y stoc silio hefyd yn uwch na Btrigger MSY.

Mae'r awdurdodau polisi pysgodfeydd yn hyderus ar y cyfan y gellir rheoli iechyd y stoc swtan glas drwy ddefnyddio TACs. Bydd gweithredu REM yn nyfroedd yr Alban ym mis Mawrth 2026 yn gwella'r gwaith o fonitro dalfeydd, gan gefnogi'r defnydd o ddull rheoli TAC ymhellach. Fodd bynnag, mae absenoldeb trefniant rhannu cynhwysfawr rhwng y Gwledydd arfordirol yn cael effaith ar ddalfeydd yn gyffredinol ar hyn o bryd. Felly, mae'r camau gweithredu isod yn canolbwyntio ar gynnal a gwella'r dull rheoli presennol a chyflawni gwelliannau trwy fwrw ymlaen â thrafodaethau rhannu yn y fforymau rhyngwladol perthnasol.

Camau gweithredu

Camau gweithredu parhaus

- Parhau i fabwysiadu dull o bennu TAC sy'n cael ei lywio gan y cyngor gwyddonol gorau sydd ar gael a chan ddilyn egwyddorion MSY.
- Parhau i weithio gyda'r Gwledydd arfordirol i wella dulliau cynaeafu'r stoc yn gynaliadwy. Bydd hyn yn cynnwys cydweithio i wneud cynnydd tuag at drefniant rhannu cynhwysfawr ar gyfer y stoc, a fyddai'n lleihau pwysau pysgota.

Camau gweithredu tymor byr

- Yn dilyn meincnod arfaethedig ICES ar gyfer y stoc yn 2027, datblygu trafodaethau Gwledydd Arfordirol i fireinio a diweddarau'r LTMS presennol.

Amcanion perthnasol Deddf Pysgodfeydd 2020

Amcanion perthnasol Deddf Pysgodfeydd 2020 yw'r:

- amcan cynaliadwyedd
- amcan rhagofalus
- amcan tystiolaeth wyddonol
- amcan ecosystem
- amcan budd cenedlaethol

Polisi 2: Defnyddio'r dystiolaeth wyddonol orau sydd ar gael i gefnogi penderfyniadau rheoli sy'n gysylltiedig â phennu cyfleoedd pysgota cynaliadwy

Rhesymeg

Mae'r polisi hwn yn cyd-fynd ag adran 3.2 ('Gwyddoniaeth a Thystiolaeth') y JFS.

Mae tystiolaeth wyddonol yn allweddol ar gyfer rheoli pysgodfeydd yn briodol ac yn gynaliadwy. Mae lefel sylweddol o waith yn cael ei gyflawni ar lefel genedlaethol a rhyngwladol i sicrhau bod y sylfaen dystiolaeth wyddonol yn gadarn a chyfredol.

Mae gan swtan glas lefel uchel o dystiolaeth a data gwyddonol ar waith sydd eisoes yn galluogi awdurdodau polisi pysgodfeydd i gynnal asesiad MSY ar gyfer y stoc a gwneud penderfyniadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth mewn cysylltiad â phennu cyfleoedd pysgota.

Mae'r camau gweithredu isod yn canolbwyntio ar gynnal y dull casglu data a'r dull gweithredu gwyddonol presennol, ochr yn ochr ag ystyried gwelliannau tymor hwy.

Nid yw rhai camau gweithredu yn benodol i'r stoc swtan glas ond yn hytrach maent yn gamau gweithredu cyffredinol sy'n ategu dull gweithredu cyffredinol y DU at gasglu a defnyddio data gwyddonol i'w ddefnyddio fel rhan o'r broses o reoli pysgodfeydd.

Camau gweithredu

Camau gweithredu parhaus

- Parhau i gyfranogi yng ngweithgorau ICES i gefnogi gwaith parhaus o gasglu data a chynnal y sylfaen dystiolaeth wyddonol rhyngwladol sy'n cefnogi'r gwaith o bennu cyfleoedd pysgota ar lefelau cynaliadwy.

- Parhau i gydweithio gyda'r diwydiant pysgota yn y DU, er enghraifft gwaith presennol gyda Rhaglen Casglu Data Gwyddonol Diwydiant Pelagig yr Alban (SPISDCP) er mwyn gallu casglu data ar sail helfeydd unigol gan sicrhau bod data cynrychiadol o ansawdd uchel yn cael ei gasglu a'i gyflwyno at ddibenion asesu ICES.
- Parhau i ddefnyddio'r data gorau sydd ar gael i ategu penderfyniadau rheoli.
- Parhau i gyfranogi mewn asesiadau stoc rhyngwladol a chyfrannu at y broses cyngor rhyngwladol.

Camau gweithredu tymor byr (un i ddwy flynedd)

- Defnyddio ffrydiau data ychwanegol a newydd, gan gynnwys defnyddio data biolegol o gynllun hunan-samplo SPISDCP, a data gwyddonol sy'n deillio o dechnoleg newydd fel REM.

Amcanion perthnasol y Ddeddf Pysgodfeydd

Amcanion perthnasol Deddf 2020 yw'r:

- amcan cynaliadwyedd
- amcan tystiolaeth wyddonol
- amcan rhagofalus

Polisi 3: Monitro dalfeydd swtan glas a sicrhau bod pob dalfa yn cael ei chyfrif yn erbyn cwotâu lle y bo'n bosibl

Rhesymeg

Mae'r polisi hwn yn cyd-fynd ag adran 4.2.8 ('Lleihau Sgil-ddalfeydd a Lleihau Dalfeydd o Rywogaethau Sensitif') y JFS.

Ar y cyfan, mae pysgodfeydd pelagig yn cael eu hystyried yn bysgodfeydd cymharol lân, ac felly ystyrir mai ychydig iawn o broblemau gyda thaflu a sgil-ddalfeydd sy'n bodoli. O ystyried gallu cychod treillio pelagig i gasglu dalfeydd â thunelledd uchel, ystyrir y byddai effaith unrhyw daflu / llithro, pe byddent yn digwydd, yn uchel.

Mae gofyniad deddfwriaethol o dan y goblygiad glanio i lanio pob rhywogaeth o bysgod sy'n ddarostyngedig i reoliadau cwota, ac i bysgotwyr sicrhau bod pob dalfa yn cael ei chyfrif a'i chofnodi. O fis Mawrth 2026, mae'n rhaid i bob cwch bysgota belagig sy'n pysgota yn nyfroedd yr Alban (lle mae'r mwyafrif o'r bysgodfa swtan glas yng nghyd-destun y DU) a phob cwch belagig o'r Alban lle bynnag y byddant yn pysgota, sicrhau bod ganddynt REM ar fwrdd y llong. Mae mesurau tebyg yn cael eu

datblygu ar gyfer dyfroedd Lloegr. Mae REM yn ffordd effeithiol o sicrhau bod cychod pysgota yn cydymffurfio â deddfwriaethau pysgodfeydd perthnasol.

Mae REM hefyd yn cefnogi rheolwyr pysgodfeydd i ddeall lefelau sgil-ddalfeydd pysgod mewn pysgodfeydd pelagig, a chymryd camau gweithredu priodol os bydd angen. Mae hyn yn gyson â'r camau gweithredu a awgrymwyd yn y cyngor cadwraeth pelagig.

Camau gweithredu

Camau gweithredu parhaus

- Parhau i fonitro gweithgarwch pysgota pelagig gan ddefnyddio REM (lle y bo ar gael) ac offer arall, a chymryd camau gweithredu priodol i fynd i'r afael â diffyg cydymffurfiaeth yn ôl yr angen.
- Parhau i fonitro lefelau sgil-ddalfeydd pysgod mewn pysgodfeydd pelagig a chymryd camau gweithredu rheoli priodol os bydd angen.

Amcanion Perthnasol y Ddeddf Pysgodfeydd

Amcanion perthnasol Deddf berthnasol 2020 yw'r:

- amcan sgil-ddalfeydd
- amcan tystiolaeth wyddonol
- amcan cynaliadwyedd

Polisi 4: Nodi a chefnogi gweithrediad dulliau rheoli pysgodfeydd sy'n seiliedig ar yr ecosystem sy'n briodol ar gyfer pysgodfeydd swtan glas Ysgafell y Gogledd

Rhesymeg

Mae'r polisi hwn yn cyd-fynd ag adran 4 ('Cyflawni Rheolaeth Gynaliadwy ar Bysgodfeydd') y JFS.

Mae diwydiant pysgota sy'n ffynnu yn cael ei ategu gan foroedd iach a chynhyrchiol. Fel y nodwyd yn y JFS a'r Ddeddf, mae llywodraeth y DU a Llywodraeth yr Alban yn ymrwymedig i ddull gweithredu sy'n seiliedig ar yr ecosystem at reoli pysgodfeydd, a fydd yn cyfrif am, ac a fydd yn ceisio lleihau, effeithiau rhywogaethau anfasnachol a'r amgylchedd morol. Mae hyn yn cysylltu hefyd â mentrau presennol fel y Fenter Lliniaru Sgil-ddalfeydd a Clean Catch UK.

Mae deall a lleihau'r effeithiau hyn yn rhan bwysig o gyflenwi dull gweithredu sy'n seiliedig ar yr ecosystem. Mae'r diwydiant pysgota wedi cymryd nifer o gamau yn y blynyddoedd diwethaf i geisio lliniaru hyn, er enghraifft drwy ddefnyddio offer pysgota mwy dethol, neu dreialu offer newydd er mwyn lleihau sgil-ddalfeydd o

rywogaethau nad ydynt yn bysgod ac adar môr. Mae'r cyngor cadwraeth sy'n cefnogi'r FMP hwn wedi nodi rhai effeithiau a bylchau tystiolaeth sydd angen sylw er mwyn sicrhau bod y risg sy'n gysylltiedig â physgota pelagig i'r ecosystem forol ehangach yn cael ei lleihau. Yn benodol, mae'r cyngor cadwraeth wedi nodi'r angen am sylfaen dystiolaeth well am lefelau sgil-ddalfeydd a chydabod yr angen am fwy o ddealltwriaeth a chmau gweithredu posibl ynglŷn â rhyngweithiadau ysglyfaethwr/ysglyfaeth, o ystyried pwysigrwydd stociau pelagig yn y gadwyn fwyd forol. Mewn rhai achosion, mae camau gweithredu eisoes yn cael eu cymryd ar hyn ac mae ystod o bolisiâu a mentrau eisoes ar waith neu'n cael eu datblygu ar draws y DU, sy'n cyfrannu at hyn.

Camau gweithredu

Camau gweithredu parhaus

- Parhau i fonitro lefelau o sgil-ddalfeydd mewn pysgodfeydd treillio pelagig (yn nyfroedd yr Alban) drwy REM, er mwyn gwella'r ddealltwriaeth o'r risg a chefnogi dulliau rheoli priodol os bydd angen.
- Parhau i hybu arfer da presennol yn y diwydiant pysgota mewn cysylltiad â thrin rhywogaethau morol sensitif a'u dychwelyd i'r môr heb eu niweidio, pan fydd yn ymarferol gwneud hynny.

Camau gweithredu tymor byr (un i ddwy flynedd)

- Gweithio gydag arbenigwyr y DU i ystyried rôl ecolegol rhywogaethau pelagig ym Môr y Gogledd a Gorllewin yr Alban, a sut y gellid ymgorffori dull gweithredu sy'n seiliedig ar yr ecosystem i'r dulliau o reoli pysgodfeydd.

Camau gweithredu tymor canolig i'r tymor hir (tair i bum mlynedd)

- Gweithio gydag ICES i ystyried datblygu ymhellach asesiadau wedi'u hysbysu gan yr ecosystem a dulliau gweithredu modelu'r ecosystem yn y dyfodol

Amcanion perthnasol y Ddeddf Pysgodfeydd

Amcanion perthnasol y Ddeddf Pysgodfeydd yw'r:

- amcan cynaliadwyedd
- amcan ecosystem
- amcan sgil-ddalfeydd

Polisi 5: Cefnogi busnesau pysgota i gyflawni buddion economaidd-gymdeithasol a diwylliannol i gymunedau

Rhesymeg

Mae gan y DU uchelgais i alluogi pysgodfeydd i barhau i gyflawni budd cymdeithasol ac economaidd i gymunedau arfordirol er budd i genedlaethau heddiw a'r dyfodol. Fel y nodwyd eisoes yn yr FMP hwn, er nad yw swtanod glas yn cynrychioli elfen arwyddocaol o bysgodfeydd pelagig cyffredinol DU, mae'n bwysig serch hynny i fusnesau pysgota unigol ac mae'n ffurfio rhan bwysig o'r model busnes i rai. Gyda'i gilydd, mae'r busnesau pysgota hyn yn cefnogi swyddi ac yn ategu cymunedau lleol, gan ddarparu ffynhonnell o fewnbwn ac allbwn economaidd ac ategu treftadaeth ddiwylliannol gyfoethog y DU ar lefel leol a chenedlaethol. Mae pysgod hefyd yn ffynhonnell dda o brotein ac mae'n ffurfio rhan bwysig o'r diwydiant cynhyrchu bwyd yn y DU. Mae swtanod glas yn ffynhonnell fwyd bwysig i'r sector dyframaeth yn y DU.

Mae gan Lywodraethau rôl barhaus yn helpu i greu'r amodau cywir i fusnesau allu gweithredu'n gynaliadwy a chyda sicrwydd ynglŷn â'r dyfodol.

Camau gweithredu

Camau gweithredu parhaus a thymor byr (un i ddwy flynedd)

- Parhau i ystyried yr ystyriaethau economaidd-gymdeithasol fel rhan o drafodaethau rhwyngwladol ac fel rhan o'r broses i bennu cyfleoedd pysgota.
- Parhau i gasglu a defnyddio tystiolaeth ar agweddau economaidd y bysgodfa i sicrhau bod penderfyniadau rheoli yn cael eu hysbysu gan y dystiolaeth orau sydd ar gael.

Amcanion perthnasol y Ddeddf Pysgodfeydd

Amcanion perthnasol Deddf 2020 yw'r:

- amcan mynediad cyfartal
- amcan budd cenedlaethol
- amcan cynaliadwyedd

Polisi 6: Lleihau effaith pysgota ar y newid hinsawdd a chefnogi'r diwydiant pysgota i addasu i effeithiau'r newid hinsawdd

Rhesymeg

Mae'r polisi hwn yn cyd-fynd ag adran 4.1 ('Cyflawni Rheolaeth Gynaliadwy ar Bysgodfeydd – Ein dulliau o Reoli Pysgodfeydd') y JFS.

Mae'r sylfaen dystiolaeth sy'n sail i newid hinsawdd a physgodfeydd yn datblygu, ac mae angen mwy o waith i ddeall yn llawn a) sut y gellir lleihau allyriadau carbon

mewn ffordd gynaliadwy, a b) effeithiau tebygol newid hinsawdd ar stociau pysgod a chymunedau pysgota a graddfa / natur y newid sydd ei angen i addasu.

Mae'r rhagolygon yn gymysg i'r stoc swtan glas yn nyfroedd y DU mewn cysylltiad â newidiadau wedi'u hysgogi gan hinsawdd i'w dosbarthiad a maint y stoc. Er y gall enillion tymor byr ddigwydd, mae'r effeithiau tymor hwy yn parhau i fod yn ansicr ac nid ydynt wedi'u deall yn llawn eto. Mae'r camau gweithredu isod yn ystyried sut y gallwn adeiladu a defnyddio sylfaen dystiolaeth well er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus ar gamau rheoli ar gyfer y dyfodol.

O'i gymharu â dulliau cynhyrchu bwyd eraill, gall pysgota pelagig ddarparu dull cynhyrchu protein uchel a charbon isel ac mae'n cynnig cyfleoedd i ddarparu diogelwch bwyd yn enwedig wrth i ni symud tuag at sero net. Fodd bynnag, gwyddom hefyd bod angen i gychod pysgota leihau allyriadau tanwydd yn y dyfodol er nad oes atebion parod ar waith i gychod pysgota eu defnyddio ar hyn o bryd.

Bydd y camau gweithredu isod yn berthnasol i stociau eraill yn y bysgodfa. Fodd bynnag, wrth i'n sylfaen dystiolaeth dyfu, bydd gennym well dealltwriaeth o effeithiau penodol newid hinsawdd ar swtanod glas, a maint y newid sydd ei angen i gefnogi cychod sy'n pysgota am rywogaethau pelagig i leihau eu hallyriadau a hefyd addasu i newidiadau yn y stoc swtan glas a'r amodau pysgota cyffredinol, Mae'r camau gweithredu hyn yn debygol o addasu dros amser a chael eu mireinio ymhellach.

Mae mesurau posibl a allai gefnogi hyn eisoes yn cael eu datblygu a/neu'n cael eu cyflawni. Bydd yr FMP yn cefnogi'r mesurau hyn, er nad yw'n eu cyflwyno neu'n eu cyflawni'n uniongyrchol.

Camau gweithredu

Camau gweithredu tymor canolig i'r tymor hir (tair i bum mlynedd)

- Cydweithio gyda phartneriaid ar draws y llywodraeth, diwydiant a sectorau academiaidd ar fentrau i leihau effeithiau amgylcheddol y bysgodfa swtan glas (gan gynnwys allyriadau CO₂)) drwy brosiectau fel prosiect Horizon Ewrop "Meurau ar gyfer Addasu i Newid Hinsawdd a Lliniaru mewn Pysgodfeydd Ewropeaidd (MeCCAM)"³⁸.
- Cydweithio ar draws y DU ac yn rhyngwladol ar dystiolaeth a dadansoddiad pellach er mwyn deall effaith y newid hinsawdd ar swtan glas a datblygu opsiynau ar gyfer sut y gallai'r bysgodfa swtan glas addasu i effeithiau'r newid hinsawdd yn y dyfodol.
- Wrth i wybodaeth ychwanegol ddod ar gael mewn cysylltiad â'r newid hinsawdd, archwilio goblygiadau hyn.

Amcanion perthnasol y Ddeddf Pysgodfeydd

³⁸ Mae MeCCAM yn brosiect pedair blynedd Horizon Ewrop sy'n datblygu datrysiadau arloesol, sy'n seiliedig ar wyddoniaeth, i helpu'r sector pysgodfeydd Ewropeaidd addasu a lliniaru'r newid hinsawdd. Gydag 16 o bartneriaid ar draws meysydd ymchwil, diwydiant a pholisi, mae MeCCAM yn cefnogi dyfodol mwy gynaliadwy a chydnerth i bysgodfeydd.

Amcanion perthnasol Deddf berthnasol 2020 yw'r:

- amcan cynaliadwyedd
- amcan newid hinsawdd
- amcan ecosystem

Gweithredu a Monitro

Gweithredu

Bydd y camau gweithredu yn yr FMP hwn yn cael eu datblygu ar ôl ei gyhoeddi. Fodd bynnag, mae'n bwysig cofio bod llawer o'r camau gweithredu eisoes ar waith ac yn rhan o raglenni cyflawni aml-flwydd.

Dangosyddion ar gyfer monitro effeithiolrwydd y cynllun a'r broses adolygu

Mae'r FMP hwn yn cynnwys nifer o bolisiâu a chamau gweithredu y bwriedir iddynt sicrhau bod y bysgodfa swtan glas sydd wedi'i chynnwys yn yr FMP hwn yn cael ei physgota yn gynaliadwy o ran dull gweithredu MSY a hefyd cefnogi gwelliannau i'r dull rheoli cyffredinol.

Mae asesiadau stoc ICES yn asesu sut mae poblogaethau pysgod wedi newid dros amser a'r effaith y mae pwysau pysgota yn ei chael ar stociau. Darperir dangosyddion biolegol allweddol fel pwyntiau cyfeirio, sy'n rhoi syniad o'u MSY, pwysau pysgota a biomas stoc silio. Mae awdurdodau polisi pysgodfeydd yn cynnal adolygiad o asesiadau stoc ICES yn flynyddol, i benderfynu sut mae stociau'n perfformio yn erbyn y pwyntiau cyfeirio hyn, ac unrhyw bwyntiau cyfeirio eraill a ddarperir yn y cyngor^{39, 40}.

Bydd iechyd y stoc yn parhau i gael ei adolygu fel hyn fel rhan o'r cylch trafodaethau parhaus, gan ddefnyddio proses asesu stoc ICES, a bydd hefyd yn cael ei adolygu'n fanylach fel rhan o broses feincnod ICES (sy'n amrywio o stoc i stoc). Iechyd y stoc fydd y dangosydd a ddefnyddir i fonitro effeithiolrwydd yr FMP hwn wrth reoli'r bysgodfa swtan glas yn gynaliadwy.

Bydd y polisiâu a'r camau gweithredu yn yr FMP hwn yn cael eu hystyried fel rhan o gylch adrodd tair blynedd ar gyfer y JFS. Yn ogystal, fel y nodwyd yn Neddf 2020 a'r JFS, bydd yr FMP hwn yn cael ei adolygu o leiaf bob chwe blynedd. Gellir cynnal adolygiad cynharach os bydd newid i dystiolaeth berthnasol, goblygiadau rhyngwladol, neu ddigwyddiadau ehangach. Yr awdurdodau polisi pysgodfeydd fydd yn gwneud unrhyw benderfyniad i'w adolygu'n gynharach. Bydd yr adolygiad o'r FMP yn cynnwys adroddiad ar bolisiâu a chamau gweithredu unigol ac a) a ydynt wedi'u gweithredu a b) a oes unrhyw ryngweithiadau hysbys rhwng y camau gweithredu ac iechyd y stoc.

³⁹ [Assessing the sustainability of fisheries catch limits negotiated by the UK for 2026](#)

⁴⁰ gweler adran 2.5 yn [2 Glaniadau gan gychod yr Alban – Ystadegau Pysgodfeydd Môr yr Alban 2024 - gov.scot](#)

Geirfa

FMSY – Cyfradd marwoldeb pysgota sy'n cyflawni MSY

Btrigger MSY – Y trothwy biomas sy'n sbarduno camau gweithredu rheoli

Stoc Categori 1 (ICES) – Stoc gydag asesiad dadansoddol llawn a data cryf

Asesiad stoc dadansoddol – Asesiad ar sail model sy'n defnyddio data oedran/maint

Recriwtio – Nifer y pysgod ifanc sy'n ymuno â'r stoc

Rheol Rheoli Cynhaeaf (HCR) – Rheol a gytunwyd ymlaen llaw yn cysylltu statws stoc â TAC

Meincnodi (ICES) – Adolygiad cyfnodol o ddulliau asesu

Gwledydd Arfordirol – Gwledydd sy'n rhannu cyfrifoldeb rheoli am stoc

Strategaeth Rheoli Hirdymor (LTMS) – Fframwaith cynaeafu rhyngwladol cytunedig

Trefniant rhannu cwota – Cytundeb ar rannu TAC rhwng partiön

Pennu cwota unochrog – Pennu cwtâu yn annibynnol (heb gytundeb)

Pysgodfa belagig gyfeiriedig – Pysgota sy'n targedu rhywogaethau pelagig fel swtan glas

Treillio pelagig – Offer treillio canolddwr a ddefnyddir i ddal pysgod sy'n heigio

Defnydd diwydiannol (blawd pysgod/olew) – Prosesu pysgod yn gynhyrchion porthiant

Ecosystem gwasg-gwenynen – System lle mae rhywogaethau troffig canolradd yn rheoli'r llif egni

Maes ysglyfaeth / argaeledd ysglyfaeth – Argaeledd bwyd i ysglyfaethwyr

Newidiadau i stoc sy'n cael eu hysgogi gan yr hinsawdd – Ailddosbarthiad stoc oherwydd moroedd yn cynhesu

Swtanod Glas Ysgafell y Gogledd – Term a ddefnyddir yng nghyd-destun JFS; sy'n cyfateb i ran o stoc ehangach swtan glas Gogledd-ddwyrain yr Iwerydd

Stoc – Poblogaeth o rywogaeth sy'n cael ei rheoli fel uned.